

Uniwersytet Rzeszowski
ur.edu.pl

Gazeta Uniwersytecka

nr 2 (116) —————
Marzec / Kwiecień 2021
ISSN 2719-4647

Z życia uczelni

*Odkrycia archeologiczne
w Malhovicach*

Nagrody i osiągnięcia

*Symbol Synergii Nauki
i Biznesu 2020
dla Uniwersytetu Rzeszowskiego*

Kultura i sztuka

*Sukces doktorantki
Szkoły Doktorskiej UR
mgr Barbary Porczyńskiej*

Pro memoria

*Coś się skończyło...
Z malarskiej autobiografii
profesor Jadwigi Szmyd-Sikory*

Uniwersytet Rzeszowski
ur.edu.pl

Wszelkie prawa zastrzeżone.

ISSN 2719-4647

Skład: Wydawnictwo UR
Druk: Drukarnia UR

Adres Redakcji:
ul. M. Ćwiklińskiej 1
35-601 Rzeszów
tel.: 17 872 17 89
gazetaur@ur.edu.pl

Redakcja

Maciej Ulita
Wioletta Wrona

Projekt layoutu

Kamil Skrzypiec

Foto okładka

Kamil Skrzypiec

Nakład: 100 szt.

Gazetę Uniwersytecką wydaje
Uniwersytet Rzeszowski za zgodą
Rektora. Autorzy tekstów
i współpracownicy nie otrzymują
honorariów za publikacje.
Zastrzegamy sobie prawo skracania,
adiustacji tekstów i zmiany tytułów.

4 Jest Gal? Ano ni ma

Z życia uczelni

5 Z obrad Senatu

6 Prof. dr hab. Andriy Sibirny z Instytutu Biologii i Biotechnologii Uniwersytetu Rzeszowskiego został wyróżniony prestiżową nagrodą Vebleo

7 Stypendia Ministra dla studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego

8 Odkrycia archeologiczne w Malhowicach

Nominacje

13 Profesura w Kolegium Nauk Humanistycznych

14 Profesor Maciej Balawejder

Do poczytania

16 Wielkanocne dzwony – radość i wdzięczność

18 Księga pamiątkowa profesor Zofii Bilut-Homplewicz

19 Monografia dra Andrzeja Borcza wśród najlepszych książek historycznych 2020 roku

20 Andreas Jungwirth w Bibliotece Austriackiej w Rzeszowie 10 marca 2021 r.

21 Wydawnictwo UR poleca

Konferencje i seminaria

22 V Festiwal Języka Rosyjskiego na Uniwersytecie Rzeszowskim

25 Pandemia – wyzwanie dla polityki społecznej w teorii i praktyce

26 „Modernizacja gospodarcza czasów transformacji ustrojowej”. Czwarta odsłona cyklu konferencji o historii nowoczesnej polskiej gospodarki

Nagrody i osiągnięcia

28 Symbol Synergii Nauki i Biznesu 2020 dla Uniwersytetu Rzeszowskiego

Jubileusze

29 Umiłować mądrość – pejzaż lingwistyczny Profesor Zofii Bilut-Homplewicz

Kultura i sztuka

32 Sukces doktorantki Szkoły Doktorskiej UR mgr Barbary Porczyńskiej

35 STAND UP – obchody Dni Kultury Afroamerykańskiej na Uniwersytecie Rzeszowskim

37 Baczyński recytowany dźwiękami

39 „...spaces of the imagination...” – nowa pozycja fonograficzna pracowników i studentów Instytutu Muzyki z muzyką Dominika Lasoty

Pro memoria

42 Coś się skończyło... Z malarskiej autobiografii profesor Jadwigi Szmyd-Sikory

Na sportowo

46 Srebro Uniwersytetu Rzeszowskiego w Akademickich Mistrzostwach Województwa Podkarpackiego w Piłce Siatkowej Kobiet!

Jest Gal? Ano ni ma

Maciej Ulita

Przyzwyczajeni do myślenia bazującego na statycznym światopoglądzie zbudowanym w trakcie życia osobniczego mamy tendencję do nadinterpretowania rzeczywistości i wyciągania wniosków opartych nie na logice i faktach, a na domniemaniach, wyobrażeniach i przekonaniach. Im bardziej są one nasze, tym bardziej wierzymy w ich słuszność, a subiektywizm cichaczem przebiera się za obiektywizm tak skutecznie, że granica między „jest” a „wydaje mi się” w zasadzie znika.

Efektom tego procesu jest spersonalizowany konstrukt – znów dla niepoznaki – zwany rzeczywistością. Ile ma z nią wspólnego – to zupełnie inna historia. Niezależnie od zindywidualizowanych kontekstów i specyfiki poszczególnych budowniczych z dużą dozą prawdopodobieństwa można założyć, że niewiele.

I nie byłoby w tym nic złego, bo przecież w żywiole wolnościowym każdy ma prawo... do różnych rzeczy... gdyby nie pewien drobiazg. Rzeczywistość to nie taka suma oderwanych

od siebie części umoszczonych przez każdego, wedle własnego uznania, a zestaw wielokrotnie i różnorodnie połączonych ze sobą naczyń. Co więcej, powiązane ze sobą fragmenty rzeczywistości są stale w ruchu, co powoduje, że drgnięcie w jednym miejscu wywołuje drżenie w innych. Czasem wystarczy mały ruch, żeby spowodować wielką zmianę.

Dziś, kiedy na sumę indywidualnych konstruktów nakłada się sieć komunikacyjna, pełna szumów i przekłamań, a jednak rządząca się określonymi prawami – prawami zależności – jest łatwiej i trudniej. Trudniej, bo każdy może. Łatwiej, bo... każdy może.

Wracając do tytułu, gdyby Gal podjął się opisanie rzeczywistości dziś, miałby ułatwione zadanie. Powszechny dostęp do informacji, możliwość swobodnej wymiany myśli i wypowiedzi oraz łatwość w kolportażu treści dałyby mu potężny oręż. Potężny, niebezpieczny i obosieczny – bo taka jest jego specyfika...

Jest tu jakiś Gal? Ano ni ma.

Z obrad Senatu

Justyna Zięba

Drugie posiedzenie Senatu w 2021 r., zwołane na **25 lutego**, odbyło się – podobnie jak pierwsze – przy pomocy środków komunikacji elektronicznej. Przyjęty porządek obrad przewidywał m.in. zaopiniowanie wniosków o odznaczenia państwowe i resortowe. Podczas posiedzenia Senat pozytywnie zaopiniował w sumie 21 kandydatów do odznaczenia Złotym, Srebrnym i Brązowym Krzyżem Zasługi, 11 kandydatów do odznaczenia Medalem za Długoletnią Służbę, a także 14 wniosków o odznaczenie Medalem Komisji Edukacji Narodowej.

W kolejnym punkcie Senat uchwalił nowy Regulamin przeprowadzania czynności w postępowaniach w sprawie nadania stopnia doktora oraz stopnia doktora habilitowanego prowadzonych na Uniwersytecie Rzeszowskim. Sprawa ta wywołała najwięcej dyskusji podczas posiedzenia, ale dzięki temu udało się wypracować najbardziej optymalne rozwiązania.

W bloku spraw dydaktycznych podjęto uchwały w sprawie ustalenia programu studiów dla kierunku *studia europejskie*, studia drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim, a także dla kierunku *komunikacja międzykulturowa*. Wprowadzono również zmiany w Uchwale nr 582/06/2020 Senatu Uniwersytetu Rzeszowskiego z dnia 25 czerwca 2020 r. w sprawie warunków, trybu oraz terminów rozpoczęcia i zakończenia rekrutacji dla poszczególnych kierunków studiów pierwszego stopnia, drugiego stopnia i jednolitych studiów magisterskich w roku akademickim 2021/2022.

W ostatnim przewidzianym porządkiem obrad punkcie pani dr hab. Elżbieta Rokosz, prof. UR – prorektor ds. studenckich i kształcenia przedstawiła swoje sprawozdanie z funkcjonowania wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia w uczelni za rok akademicki 2019/2020.

Posiedzenie Senatu zwołane na **25 marca** odbyło się – kolejny już raz – w formie zdalnej z uwagi na wciąż obowiązujące obostrzenia związane z sytuacją epidemiczną.

W przyjętym porządku obrad znalazły się punkty dotyczące m.in. zatwierdzenia rocznego sprawozdania z działalności Rady Uniwersytetu Rzeszowskiego, przyjęcia Strategii rozwoju na lata 2021–2030 czy utworzenia Uniwersyteckiego Centrum Lekkoatletycznego.

Roczne sprawozdanie z działalności Rady Uczelni przedstawił jej przewodniczący – pan Jerzy Ginalski, omawiając zakres i obszary działań Rady, a także podjęte w ostatnim roku uchwały.

W drugim punkcie Senat przyjął do realizacji Strategię rozwoju Uniwersytetu Rzeszowskiego na lata 2021–2030. Projekt Strategii przedstawiony przez dra hab. Grzegorza Ślusarza, prof. UR zawierał przede wszystkim: prezentację Uniwersytetu, metodykę i etapy prac, misję i wizję UR, a także obszary, cele strategiczne i operacyjne oraz zadania szczegółowe naszego Uniwersytetu.

Kolejny punkt związany był z utworzeniem Uniwersyteckiego Centrum

Lekkoatletycznego. Ośrodek Badań Innowacyjnych w Sporcie. Senat wyraził zgodę na utworzenie centrum w strukturze Kolegium Nauk Medycznych.

Dwa kolejne punkty dotyczyły planów związanych z budową szpitala uniwersyteckiego oraz kampusu dla Kolegium Nauk Społecznych. Pierwsza podjęta uchwała dotyczyła przekazania przez gminę Świlcza na rzecz Uniwersytetu nieruchomości – działek, z przeznaczeniem na budowę szpitala uniwersyteckiego wraz z pełną infrastrukturą towarzyszącą i pozostałym zapleczem medycznym. W drugiej uchwale Senat wyraził swoją rekomendację dla podjęcia wszelkich działań przez władze Uczelni zmierzających do budowy kampusu dla Kolegium Nauk Społecznych, który docelowo ma być zlokalizowany przy ul. Zelwerowicza w Rzeszowie.

Prorektor ds. Kolegium Nauk Przyrodniczych prof. dr hab. Idalia Kasprzyk przedstawiła prezentację na temat działalności naukowej Kolegium, szczególnie omawiając wszystkie najważniejsze obszary prowadzonych działań, a także ambitne cele do osiągnięcia w najbliższej przyszłości.

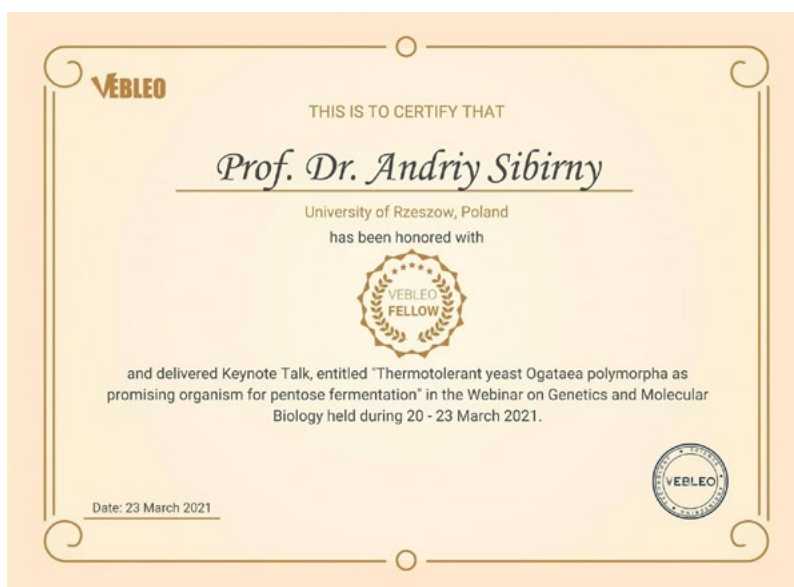
Na koniec, z uwagi na zbliżające się święta wielkanocne, JM Rektor prof. dr hab. Sylwester Czopek – tradycyjnie już – złożył wszystkim pełne życliwości życzenia świąteczne.

Prof. dr hab. Andriy Sibirny z Instytutu Biologii i Biotechnologii Uniwersytetu Rzeszowskiego został wyróżniony prestżową nagrodą Vebleo

Vebleo Fellow jest przyznawana naukowcom z całego świata zajmującym pozycję lidera w dziedzinie nauki, inżynierii i technologii. Nagroda ma na celu uhonorowanie i uznanie ich osiągnięć zawodowych. Niniejsza nagroda jest zaszczytem oraz docenieniem pracy naukowca oraz świadczy o wysokim poziomie badań przez niego prowadzonych.

Profesor Andriy Sibirny, laureat niniejszej nagrody, profesor w Instytucie Biologii i Biotechnologii w Zakładzie Mikrobiologii i Genetyki Molekularnej, jest znanym specjalistą w dziedzinie biologii komórki i biotechnologii drożdży niekonwencjonalnych, ponadto pełni funkcję dyrektora FEMS ds. edukacji mikrobiologicznej oraz rozpowszechniania osiągnięć nauki, a także jest członkiem Europejskiej Akademii Mikrobiologii. Był kierownikiem 12

grantów, a także przewodniczącym Międzynarodowej Komisji Drożdżowej w latach 2008–2012. Jest autorem 237 publikacji naukowych, jego całkowity indeks Hirscha wynosi 33, a liczba cytowań to ponad 12 170 (wg Scopus).

Opisał kilka nowych genów (ATG26, ATG28, ATG35) zaangażowanych w proces autofagii. Zajmuje się również produkcją flawin i konstruowaniem drożdży *Candida famata* produkujących ryboflawinę, mononukleotyd flawinowy i dinukleotyd flawinadeninę. Prof. A. Sibirny wykazał, że termotolerancyjne drożdże metylotroficzne *Ogataea polymorpha* fermentują na-

jobficie występującą pentozę w hydrolizatatach lignocelulozy – ksylozę. Interesuje się również produkcją etanolu z gliceryny i jednocześnie produkcją glicerolu metodą fermentacji z wykorzystaniem drożdży. Skonstruował pierwszego beztlenowego producenta glicerolu, wykorzystując drożdże *Saccharomyces cerevisiae*. Jest ponadto autorem jednego z najbardziej wydajnych drożdżowych producentów tripeptydu – glutationu i kilku ważnych białek heterologicznych, w tym powierzchniowego antygeny wirusa zapalenia wątroby typu B oraz przeciwnowotworowego enzymu deiminazy argininy.

Stypendia Ministra dla studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego

22 lutego na stronie Ministerstwa Edukacji i Nauki opublikowano listę stypendystów. Wśród 890 studentów z całej Polski znalazło się dziewięcioro zdolnych ludzi z naszego Uniwersytetu. Są to:

Aleksandra Baran – Kolegium Nauk Przyrodniczych – biotechnologia.

Wiktoria Anna Bialic – Kolegium Nauk Humanistycznych – jazz i muzyka rozrywkowa.

Katarzyna Cyrkun – Kolegium Nauk Społecznych – bezpieczeństwo wewnętrzne.

Nikola Czarnota – Kolegium Nauk Społecznych – bezpieczeństwo wewnętrzne.

Maciej Noga – Kolegium Nauk Przyrodniczych – biotechnologia.

Jakub Bolesław Olszówka – Kolegium Nauk Przyrodniczych – biotechnologia.

Fot. M. Świącicki

Karolina Maria Przewoźnik – Kolegium Nauk Społecznych – bezpieczeństwo wewnętrzne.

Alec Siekierski – Kolegium Nauk Społecznych – socjologia.

Daniel Tadeusz Sikora – Kolegium Nauk Przyrodniczych – biotechnologia.

Stypendium jest wypłacane jednorazowo, a jego wysokość wynosi 17.000 zł. Gratulujemy i życzymy wielu jeszcze sukcesów!

Odkrycia archeologiczne w Malhowicach

T. Tokarczyk

W sierpniu i wrześniu 2020 r. pracownicy Instytutu Archeologii Uniwersytetu Rzeszowskiego przy współpracy z Pracownią Badań Archeologicznych Archaia zrealizowali badania archeologiczne w miejscowości Malhowice, gm. Przemysł. Zostały one wykonane w związku z przebudową drogi wojewódzkiej numer 885 prowadzącej z Hermanowic

do granicy państwa. Inwestycja finansowana była przez Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich, a głównym wykonawcą była firma Strabag.

Opisywane prace archeologiczne doprowadziły do odkrycia rozległej osady, której okres użytkowania można wstępnie datować na późny okres rzymski oraz wczesną fazę wędrowek ludów, czyli w przybliżeniu jest to czas od początku IV do połowy V w. n.e. Starszy obiekt związany z początkiem

epoki brązu odkryty został w północnej części zbadanego obszaru. Było to pojedynczy pochówek (fot. 1), najprawdopodobniej mężczyzny, ułożony we wcześniej przygotowanej jamie grobowej na prawym boku, z podkurczonymi nogami i z głową skierowaną w kierunku zachodnim. Przy zmarłym odkryto niewielki przedmiot wykonany z mocno wygładzonej kości z przewierconym otworem (fot. 2), stanowiący zapewne formę ozdoby lub amuletu.

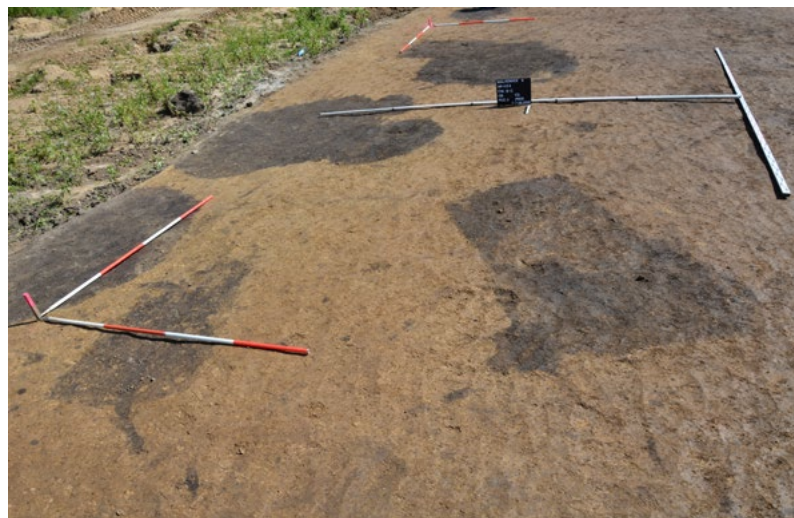
Fot. 1. Grób inhumacyjny z wczesnej epoki brązu

Fot. 2. Kościana ozdoba odkryta przy pochówku z okresu epoki brązu

Fot. 3. Podwójny pochówek

Fot. 4. Widok na obiekty archeologiczne w trakcie badań

Drugi obiekt o charakterze funeralnym odkryty został w obrębie osady z okresu rzymskiego. Był to podwójny pochówek i chociaż na razie nie dysponujemy analizami antropologicznymi, można wstępnie założyć, że jest to kobieta oraz dziecko (fot. 3). W obrębie jamy grobowej złożone były dwa naczynia, prawdopodobnie wypełnione darami na dalszą podróż w zaświaty.

Licznie odkryte ślady tzw. obiektów archeologicznych pozwalają na odtworzenie życia codziennego ówczesnych mieszkańców, w tym np. wyglądu domostw czy zajęć gospodarczych. Na tej podstawie możemy stwierdzić, że zamieszkiwali oni budynki na planie prostokątnym, których konstrukcja oparta była na rzędach słupów wkopanych w ziemię. Domostwom tym towarzyszyły inne obiekty gospodarcze w formie czworokątnych półziemianek, zróżnicowanych jam (fot. 4 i 5), które pełniły funkcję piwniczek i magazynów oraz czworokątne paleniska, które prawdopodobnie służyły do przygotowywania posiłków. W obrębie badanych obiektów odkrywano liczne zabytki stanowiące pozostałości przedmiotów użytkowanych na co dzień. Do najczęściej rejestrowanych należą fragmenty naczyń ceramicznych o zróżnicowa-

nej formie, od dużych naczyń zasobowych (np. na ziarno) poprzez różnej wielkości garnki aż do mis, misek i kubków oraz dzbanów (fot. 6). Inne przedmioty to ozdoby i części stroju, np. żelazna sprzączka do pasa oraz brązowa zapinka służąca do spinania części odzieży, działająca podobnie jak dzisiejsza agrafka. O dalekich kontaktach handlowych mieszkańców osady w Malhovicach świadczą pozostałości importowanych amfor rzymskich, służących do transportu i przechowywania wina oraz duży fragment szkła – półfabrykatu, z którego można było wykonać np. paciorki. Jest to najstarszy tego typu zabytek odkryty w dzisiejszych granicach Polski.

Do ważniejszych zajęć gospodarczych mieszkańców tej osady zaliczyć można wytwarzanie ceramiki wykonanej przy użyciu koła garncarskiego, a następnie wypalanej w specjalnych piecach wielokrotnego użytku. Na osadzie w Malhovicach odkryto dziewięć takich pieców, z czego osiem zostało przebadanych przez archeologów. Wszystkie zinwentaryzowane w terenie obiekty należały do typu dwukomorowego o owalnym kształcie z poziomym rusztem i podwójnym kanałem wlotowym (zwanym również kanałem paleniskowym). W dolnej komorze

Fot. 5. Profil obiektu – jamy o przeznaczeniu gospodarczym

Fot. 6. Dokumentacja fotograficzna ceramiki toczonej na kole

Fot. 7. Piec podczas eksploracji – widok na ruszt gliniany, na którym ustawiane były naczynia przeznaczone do wypału

Fot. 8. Piec po zakończonej eksploracji przygotowany do skanowania

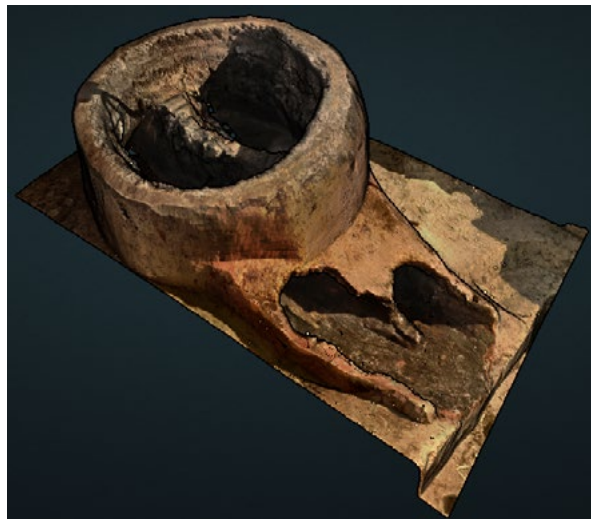
Fot. 9. Wykonywanie skanowania 3D

(paleniskowej) znajdowała się biegnąca środkiem podłużna przegroda sięgająca w głąb kanału wlotowego. Zdaniem specjalistów podzielony kanał wlotowy miał ułatwiać regulację temperatury. Na przegrodzie spoczywał ażurowy ruszt, na którym układano wyroby ceramiczne przygotowane do wypału (fot. 7). Ruszt tworzony był z lekkiej konstrukcji drewnianej, którą grubo oblepiano gliną, pozostawiając otwory umożliwiające ciąg rozgrzanego powietrza. Górna komora (tzw. wypałowa) była sklepiona kopułasto, jednak w centralnej części zachowywano otwór, który miał zapewniać ciąg powietrza (fot. 8). Otwór ten niekiedy zamykano, by umożliwić wypał w atmosferze redukcyjnej, tj. bez dostępu powietrza. Wypalone w ten sposób naczynia miały często jasnoszary kolor, stąd określenie „ceramika siwa”.

Piece odkryte na osadzie w Malhovicach w większości miały kanały wlotowe zgodnie z nachyleniem stoku, tj. od południa, co ułatwiało budowę oraz zapewniało odpowiedni ciąg powietrza i równomierne spalanie paliwa. Odstęp-

Fot. 10–12. Przykład gotowych modeli 3D

Fot. 11

Fot. 12

Fot. 13–16. Porównanie dokumentacji fotograficznej i modeli 3D tego samego obiektu

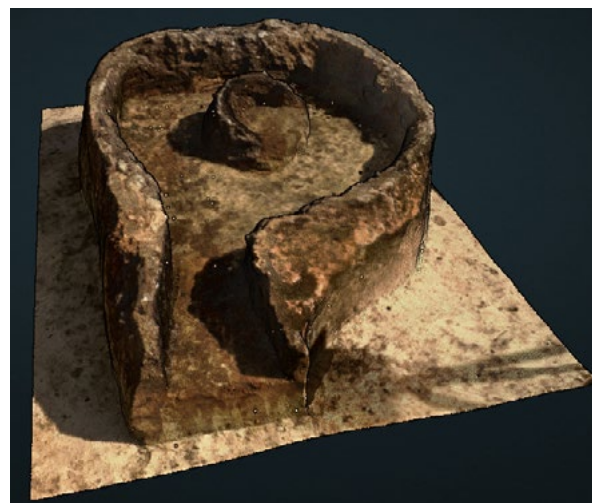
stwo od tej reguły notujemy w przypadku dwóch obiektów, gdzie wloty i jama przypieczowa znajdują się po północnej i wschodniej stronie pieca. Co ciekawe, ten ostatni obiekt był wyraźnie mniejszy od innych i posiadał pojedynczy kanał wlotowy, a ruszt podparty był cylindrycznym postumentem wylepionym z gliny, a nie przegrodą (fot. 13–16). W celu jak najdokładniejszego udokumentowania odkrytych pieców zastosowano niestandardowe metody ich wykonania przy użyciu technologii skanowania 3D (fot. 9). Jej wyniki pozwalają na wierne odwzorowanie technicznych, konstrukcyjnych i metrycznych cech każdego elementu. Zostały one zrealizowane i opracowane przez

Fot. 14

Fot. 15

Fot. 16

Fot. 17. Przygotowanie pieca do wydobycia z ziemi

Fot. 18. Archeolodzy oraz pracownicy firmy Strabag, którzy brali udział w wydobyciu pieca

Fot. 19. Przenoszenie pieca na teren Instytutu Archeologii Uniwersytetu Rzeszowskiego

Fot. 20. Piec po przeniesieniu

Instytut Archeologii Uniwersytetu Rzeszowskiego (fot. 10-12). Piece służące do wypału ceramiki należą do obiektów bardzo rzadko odkrywanych na osadach z tego okresu. Na obszarze południowo-wschodniej Polski znanych było dotąd tylko sześć pewnych obiektów tego typu – trzy odkryto w Sanoku, a pozostałe w Lipnicy Dolnej, w Krośnie-Zawodziu oraz w Sędziszowie Małopolskim. Osada w Malhovicach, gdzie odkryto dziewięć pieców, jest w tej chwili największym tego typu stanowiskiem w południowo-wschodniej Polsce.

Wyjątkowa skala odkrycia sprawiła, że zdecydowano się na podjęcie próby przeniesienia jednego pieca na teren Instytutu Archeologii Uniwersytetu Rzeszowskiego w celu jego dokładnego zbadania oraz dalszej ekspozycji. Działanie to było możliwe dzięki ogromnemu zaangażowaniu Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Podkarpackiego Zarządu Dróg Wojewódzkich oraz pracowników firmy Strabag, którym składamy podziękowania za wzorową współpracę. Dzięki współpracy wielu osób, znakomitemu planowaniu, bezbłędnemu działaniu i nienagannej logistyce całe przedsięwzięcie zakończyło się sukcesem (fot. 17–20). Należy tutaj podkreślić, że skala tego przedsięwzięcia nie ma swojego odpowiednika w środkowoeuropejskiej archeologii.

Na zakończenie należy podkreślić, że zrealizowane badania archeologiczne w miejscowości Malhovice są tylko początkiem długiego procesu opracowania pozyskanych w terenie zabytków i przebadanych źródeł. Obecnie pozyskane w terenie zabytki są myte, opisywane, klasyfikowane oraz rekonstruowane. Etap ten jest szczególnie czasochłonny, zważywszy na bardzo dużą liczbę źródeł ruchomych, ale niezbędnych do dalszych badań. Już teraz można jednak powiedzieć, że dalsza ich analiza z pewnością przyniesie jeszcze niejedną niespodziankę i w znaczącym stopniu wpłynie na poszerzenie naszej wiedzy o życiu mieszkańców południowo-wschodniej Polski w okresie od III–V wieku n.e.

Profesura w Kolegium Nauk Humanistycznych

Fot. M. Świącicki

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Andrzej Duda postanowieniem z 20 stycznia 2021 r. nadał dr. hab. Markowi Staniszowi tytuł profesora nauk humanistycznych.

Marek Stanisław Stanisz jest literaturoznawcą zatrudnionym w Instytucie Polonistyki i Dziennikarstwa. Ukończył z wyróżnie-

niem filologię polską na Uniwersytecie Jagiellońskim (1992), tam też uzyskał doktorat (1997) oraz habilitację (2008). Z polonistyką rzeszowską związany jest od roku 1997. W latach 2008–2012 pełnił funkcję dyrektora Instytutu Filologii Polskiej UR, a od 2019 r. jest kierownikiem Zakładu Literatury i Kultury

XIX wieku oraz Badań Mitoznawczych. W bieżącej kadencji (2020–2024) pełni funkcję członka Senatu UR, przewodniczącego senackiej Komisji ds. Nauki UR oraz przewodniczącego Rady Wydawniczej UR. Jest również członkiem Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza: prezesem oddziału rze-

szowskiego (od 2008 r.) oraz członkiem Zarządu Głównego (od 2012 r.). Został powołany do rad naukowych czasopism „Biuletyn Polonistyczny” i „Kwartalnik Edukacyjny”. Był kierownikiem i wykonawcą projektu badawczego *Przedmowy romantyków: teorie i interpretacje* (2005–2007), a obecnie kieruje projektem „Wsparcie dla czasopism naukowych” realizowanym przez redakcję periodyku „Tematy i Konteksty”. Uczestniczył ponadto w realizacji kilku innych projektów badawczych. Wypromował pięć doktorów. Przedmiotem zainteresowań naukowych Marka Stanisza jest literatura romantyczna w Polsce oraz innych krajach Europy – badacz poświęca szczególną uwagę kwestiom świadomości literackiej twórców tej doby, analizuje kluczowe pojęcia ówczesnej refleksji o literaturze, tropi międzynarodowe

powiązania literatur narodowych oraz tradycje romantyczne w piśmiennictwie artystycznym ostatnich dwóch stuleci. Zajmuje się również zagadnieniami historii idei, a ponadto związkami filozofii, literatury oraz innych dziedzin sztuki.

Marek Stanisza jest autorem 4 monografii autorskich: *Wczesnoromantyczne spory o poezję* (Kraków 1998), *Przedmowy romantyków. Kreacje autorskie, idee programowe, gry z czytelnikiem* (Kraków 2007), *Światy i życie. Metafory poezji w polskiej krytyce literackiej doby romantyzmu* (Rzeszów 2019), *Spory o sonet we wczesnoromantycznej krytyce literackiej* (Poznań 2019), a także kilkudziesięciu artykułów opublikowanych w monografiach zbiorowych oraz czasopismach naukowych. Współredagował publikacje zbiorowe, m.in. *Adam Mickiewicz. Dwa wieki kul-*

tury polskiej (Rzeszów 2007), *Między biografią, literaturą i legendą* (Rzeszów 2010), *Stolice i prowincje kultury. Księga Jubileuszowa ofiarowana Profesor Alinie Kowalczykowej* (Warszawa 2012), a ponadto tomy z serii *Filozofia w literaturze. Literatura w filozofii* (Rzeszów 2013, 2016, 2019). Od roku 2010 pełni funkcję redaktora naczelnego czasopisma literaturoznawczego „Tematy i Konteksty” wydawanego w Instytucie Polonistyki i Dziennikarstwa UR.

Pasjonuje się literaturą, historią nauki, muzyką i sportem. Lubi czytać i rozmawiać, bardzo ceni rozmowę i dyskusję. Nieustannie ciekawi go otaczający świat. Marzy o napisaniu książki o literaturze, która zainteresuje czytelników nieprofesjonalnych – jej tematem chciałby uczynić niezwykle spotkania literatury i nauki.

Profesor Maciej Balawejder

Profesor Maciej Balawejder na Uniwersytecie Rzeszowskim pracuje od roku 2007. Pracę rozpoczął na ówczesnym Wydziale Biologiczno-Rolniczym w Katedrze Chemii i Toksykologii Żywności. Jego zatrudnienie wiązało się z organizowanym nowym kierunkiem kształcenia studentów: technologią żywności i żywienia człowieka. Do pracy w Katedrze Chemii i Toksykologii Żywności przygotowanie zdobył w trakcie ukończonych w 2003 r. studiów w zakresie technologii che-

micznej na Wydziale Chemicznym PRZ. W trakcie studiów został nagrodzony przez JM Rektora PRZ za działalność w studenckim ruchu naukowym. W roku 2003 podjął studia III stopnia na Wydziale Biotechnologii i Nauk o Żywności Politechniki Łódzkiej. Pracę naukową dotyczącą syntezy furyloanalogów acyklicznych terpenów rozpoczął w zespole prof. Józefa Kuli w Instytucie Podstaw Chemii Żywności. W trakcie studiów doktorskich uzyskał cztery patenty i był

współautorem kilku prac naukowych. W roku 2007 Rada WBiNoŻ Politechniki Łódzkiej nadała Maciejowi Balawejderowi stopień doktora nauk technicznych w zakresie technologii chemicznej. Decyzją Rady Wydziału rozprawa została wyróżniona i nagrodzona przez Polmos Żyrardów. Ówczesne prace badawcze profesora były licznie prezentowane na konferencjach, gdzie uzyskały wyróżnienia. Po zakończeniu studiów III stopnia rozpoczął pracę badawczą na Uniwer-

Fot. M. Świąćki

sytecie Rzeszowskim. Jego zainteresowania badawcze koncentrują się wokół dwóch nurtów badawczych: wykorzystania ozonu w technologii żywności i ochronie środowiska oraz rozdzielania stereoizomerów optycznych związków aktywnych biologicznie. Na realizację tych tematów badawczych aktywnie pozyskiwał środki. Był wykonawcą w trzech projektach NCN i kierownikiem jednego pt. „Opracowanie metody remediacji gleby skażonej pestycydami za pomocą ozonu z zastosowaniem procesu fluidyzacji”. W ramach tego projektu opracowano i zbudowano w skali technicznej $\frac{1}{4}$ reaktor fluidalny. Urządzenie to wystawiono na 65. Międzynarodowych Targach „Pomysły – Wynalazki – Nowe Produkty” IENA w Norymberdze w 2013 r., gdzie zostało wyróżnione złotym medalem. Metodę tę rozwijano w kierunku wykorzystania w technologii żywności. Prezentowano ją również na międzynarodowej wystawie XVIII Moskiewski Międzynarodowy Salon Wynalazków i Innowacyjnych Techno-

logii „ARCHIMEDES – 2015”, uzyskując złoty medal. Osiągnięcia te pozwoliły M. Balawejderowi uzyskać stopień dr hab. nadany decyzją Rady Naukowej IUNG PIB Puławy w 2016 r.

Kolejnymi kierunkami badań, które wchodziły w skład najważniejszych osiągnięć naukowych prof. Balawejdra, były zagadnienia dotyczące pozyskiwania frakcji bogatych w istotne z punktu nawozowego z termicznie przetworzonych odpadków kostnych. Kierunek tych badań naukowych związany był z realizacją w latach 2015–2020 projektu BIOSTRATEG pt. „Opracowanie innowacyjnych nawozów na bazie alternatywnego źródła surowca”, nr 270963, zakończonego w lutym 2020 r. Grant ten finansowany był przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, a realizacja projektu odbyła się przy udziale nawozowej firmy DR GREEN sp. z o.o. oraz dwóch jednostek naukowych – Uniwersytetu Rzeszowskiego i Politechniki Rzeszowskiej. W tym projekcie prof. Balawejder był kierownikiem dwóch zadań badaw-

czych. Opracowany w ramach projektu nawóz prezentowany był na międzynarodowych wystawach, gdzie gremia międzynarodowe uznały jego innowacyjność i został nagrodzony złotym medalem (Euroivent 2019) oraz medalem brązowym (IENA 2019).

Profesor Maciej Balawejder odbył również sześć zagranicznych staży naukowych w prestiżowych instytucjach naukowych, w tym w University of Oxford, UK; University of Cambridge, UK; Max-Planck-Institut Magdeburg, Niemcy oraz Polytechnic Institute of Portalegre, Portugalia. Na dorobek naukowy profesora składają się liczne prace naukowe o łącznym współczynniku IF przekraczającym 100, 17 przyznanych patentów, których część została skomercjalizowana. Obecnie realizuje dwa projekty badawczo-rozwojowe z programu Współpraca M-16, gdzie w jednym jest kierownikiem.

Zainteresowania profesora wiążą się z turystyką motocyklową. Uwielbia spędzać czas ze swoją rodziną (ma trzech synów).

Wielkanocne dzwony – radość i wdzięczność

Kazimierz Ożóg

Dzwony w kulturze polskiej mają szczególne nacechowanie symboliczne. Ich bicie sygnalizuje wspólnie chwile wielkie, dostojne, uroczyste, chwile radości, ale też chwile smutku, dyskretnego, czasem poruszającego serce i umysł pożegnania osób najbliższych. W tym biciu dzwonów, które słyszymy w naszych wioskach i miastach przez cały rok, bo zwołują nas, wierzących do świątyni, bo przypominają o południowej modlitwie *Anioł Pański*, jedno ich bicie jest szczególnie; jest to symfonia wielkanocna. Wielu z nas z niezmiernym wzruszeniem przypomina sobie wielkanocne dźwięki naszych „rodzinnych” parafialnych dzwonów, które ciągle głoszą światu z największą mocą wieść niezwykłą, zawierającą w zdaniu prostym mającym tylko podmiot i orzeczenie główny sens chrześcijaństwa **Chrystus zmartwychwstał!** Tak już jest, że najgłębsze myśli, największe zdania najlepiej oddają zdania proste, powtarzamy je przez cały rok: **Chrystus umarł. Chrystus zmartwychwstał. Chrystus powróci.**

W ciągu roku liturgicznego, który jest dla chrześcijan uobecnieniem i pamiętką historii zbawienia, mamy dwa okresy, które mają nieprzypadkowy przymiotnik *wielki*. Jest to **Wielki**

Post ze szczególnym wyróżnieniem **Wielkiego Tygodnia** oraz **Wielkanoc**. Widzimy zatem, że już na poziomie językowym jest szczególne wyróżnienie tych dwóch, najważniejszych z całego roku liturgicznego okresów. Wielkanocne dzwony głoszą zatem **wielkość** dzieła odkupienia człowieka przez Jezusa. Ich dostojny dźwięk świetnie współbrzmi z najdoskonalszym instrumentem, jakim jest głos ludzki, który śpiewa, głos i dzwony tworzą niezwykłą, bardzo radosną muzykę serc i umysłów wspólnoty, która dziękuje Panu, że jest dobry, że łaska Jego trwa na wieki, że prawica Pańska moc okazała! Śpiewamy przy biciu dzwonów, w czasie procesji rezurekcyjnej pieśni wielkanocne.

Pierwsza moja obserwacja dotycząca pieśni wielkanocnych jest następująca, mamy w kulturze polskiej tych pieśni o wiele mniej niż pieśni pasyjnych. Polacy z wielką intensywnością przeżywali mękę i śmierć Jezusa na krzyżu. Umieli – co dzisiaj jest niemożliwe – oddać w słowach ludzkie cierpienie, ból straszliwy, miłość przynaglającą do największej ofiary zaprzeczenia siebie, stąd też niezwykła popularność *Gorzkich Żali*, *Drogi Krzyżowej* i tylu polskich pieśni pasyjnych śpiewanych w okresie Wielkiego

Postu. Po żarliwym i bardzo głębokim przeżywaniu przez wspólnotę polską tych sześciu tygodni, w czasie których rozważa się mękę i śmierć Chrystusa na krzyżu, następuje eksplozja radości w pieśniach i uroczystościach wielkanocnych. Prawdliwość jest prosta, im głębiej przeżywamy Wielki Post, tym lepiej oddajemy powagę, wielkość, radość Zmartwychwstania. Wielkanoc zaczyna się już w Środę Popielcową. Wielkanocne dzwony głoszą najpierw radosną wieść o zmartwychwstaniu Chrystusa. Jest to wielkie, entuzjastyczne wyznanie wobec całego świata, że Chrystus jako pierwszy pokonał śmierć, a my, wszyscy ludzie, zostaliśmy przez Niego odkupieni z niewoli grzechu, potęgi śmierci i szatana. Jeśli On powstał z martwych, to także my za Nim powstaniemy. Ta prosta zasada proporcji: On, Chrystus, najpierw – potem my, ludzie, jest głównym sensem tych świąt. Kiedy w czasie liturgii wigilii paschalnej, po poświęceniu paschału i odśpiewaniu uroczystego exultetu, celebrians intonuje wspaniałe *Gloria*, najmocniej naszą radość głoszą pierwsze wielkanocne dzwony. Wszystko w świątyniach jest radosne – organy, dzwony, dzwoneczki, inne instrumenty, a nade wszystkim śpiew zebranych. Wszystko dziękuje Bogu

za Jego przedziwne dzieło stworzenia i jeszcze wspanialsze dzieło odkupienia człowieka. I to jest istota radości wielkanocnej. Radość jest naszą odpowiedzią na dobro, jakie nas spotyka. Śmierć na krzyżu i powstanie z martwych Jezusa stanowią dla nas dobro największe – jest to nasze zbawienie, otwarcie drogi do nieba, zatem nasza radość jest największa, nieprzemijająca. Bóg nas kocha! Nie ma lepszej myśli w człowieku niż ta: **Ktoś nas kocha!**

Wielkanocne pieśni zawierają słowa klucze, najważniejsze hasła tych paschalnych zdarzeń: *Chrystus, zwycięstwo nad śmiercią, życie, zmartwychwstanie, nadzieja, zbawienie wieczne*. Wśród tych słów jest także *radość*, która jest wyrażana przez wiele słów, takich jak: *Alleluja, wesoły nam dzień dziś nastał,*

weselmy się, radujmy się, cieszymy się, śpiewajmy Panu, niech się cieszy lud, radosny hymn, wesele, Kościół dziś w radości woła.

Szczególnie wzruszają mnie dwa śpiewy wielkanocne: exultet, hymn radości śpiewany po poświęceniu ognia i paschału w czasie liturgii Wigilii Paschalnej oraz sekwencja przed ewangelią w Wielką Niedzielę. Są to najdosłowniejsze i najpiękniejsze hymny radości, obydwie utwory, śpiewane tylko raz w roku, to cudowna, wprost niezemska ekspresja radości. Zaczynają się one od słów wyrażających największą radość: *Weselcie się już zastępy Aniołów w niebie, weselcie się słudzy Boga!* (exultet) i *Niech w święto radosne Paschalnej Ofiary składają jej wierni uwielbień swych dary* (sekwencja).

Alleluja! Biją dzwony, głosząc w świata wszystkie strony, że zmartwychwstał Pan! Alleluja! Alleluja! Alleluja! Starotestamentalny okrzyk radości *Alleluja* jest także znakiem tych Święt. Kultura polska przyjęła to słowo za swoje i nadała mu dodatkowy polski sens. Śpiewajmy zatem pieśni wielkanocne głoszące najważniejsze prawdy wiary będące także ekspresją największej radości, bo dobro, jakie nas spotkało ze strony Boga, jest fundamentalne. A kiedy słuchamy wielkanocnych dzwonów, niech nasza dusza unosi się razem z tymi cudownymi dźwiękami do nieba w hymnie radości i dziękczynienia. *Prawica Pańska moc okazała! Alleluja!* Wszystkim Czytelnikom życzę radosnego świętowania Paschy Pana.

Księga pamiątkowa profesor Zofii Bilut-Homplewicz

A. Buk, E. Kusz, J. Pawliszko, I. Szwed

Jubileusz profesor Zofii Bilut-Homplewicz dał ponad czterdziestu językoznawcom z kilku krajów asumpt do podzielenia się wynikami swoich badań, które złożyły się na powstanie obszernej książki pamiątkowej. Wielowątkowość, złożoność, interdyscyplinarność to immanentne cechy współczesnej humanistyki. Podobnie wielotorowo przebiega w tomie refleksja, której główne wątki skupione są wokół pojęć: tekst, dyskurs i komunikacja.

Autorzy prezentują różne stanowiska i perspektywy badawcze. W kręgu ich zainteresowań pozostają zarówno tradycyjne teksty oraz zjawiska tekstowe, jak i zagadnienia mediolingwistyczne czy nowoczesne formy komunikatów, a także kreowane w nich obrazy świata i człowieka. Czytelnik znajdzie tu dywagacje natury ogólnej na temat koncepcji dyskursu i jego ujęcia w kontekście językoznawstwa polonistycznego i germanistycznego, a także wyniki analizy konkretnych dyskursów, skupiających się na zjawiskach politycznych, medialnych i reklamowych, podejmujących niejednokrotnie tematy tabu.

Ostateczny szlif nadał publikacji zespół redaktorek z Katedry Lingwistyki Stosowanej, szata graficzna to zasługa M. Drozd-Witek, a oprawa edytorska jest dziełem naszego wydawnictwa uniwersyteckiego.

TEKST DYSKURS KOMUNIKACJA

Podjęcia teoretyczne, analityczne i kontrastywne

TEXT DISKURS KOMMUNIKATION

Theoretische, analytische und kontrastive Ansätze

WYDAWNICTWO UNIwersYTETU RZESZOWSKIEGO

Monografia dra Andrzeja Borcza wśród najlepszych książek historycznych 2020 roku

Monografia Andrzeja Borcza pt. *Obwód Łańcut SZP-ZWZ-AK w latach 1939–1945* zdecydowanie wygrała głosowanie internautów w ogólnopolskim plebiscytcie „Historia Zebrana” w kategorii „Okiem badacza”.

Organizatorem tego prestiżowego plebiscytu są popularne portale internetowe „Histmag” i „Granice”. W konkursie uczestniczyły książki zgłoszone przez krajowe wydawnictwa. W kategorii „Okiem badacza” startowały aż 24 pozycje, spośród których 13 przeszło do części finałowej. Plebiscyt ma charakter dwuetapowy. Warto podkreślić, że opracowanie p. Borcza odniosło zwycięstwo z dużą przewagą nad całą konkurencją, zarówno w pierwszej

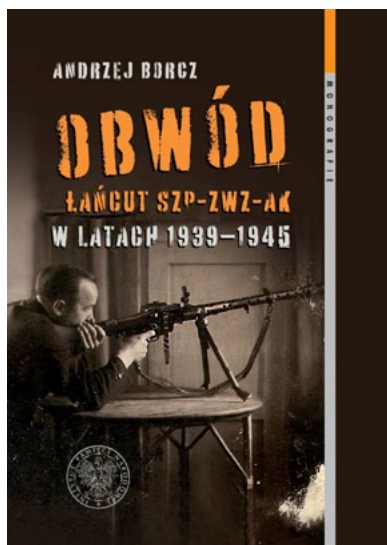
wstępnej części głosowania, jak i w ścisłym finale.

Książka przedstawia dzieje konspiracji wojskowej działającej na terenie powiatu łańcuckiego w granicach przedwojennych, szczegółowo opisuje proces budowania struktur podziemia. Publikacja prezentuje wszystkie aspekty funkcjonowania konspiracji, w tym m.in. działania sabotażowe i dywersyjne, system szkolenia kadr konspiracyjnych, działania wywiadowcze, wymiar sprawiedliwości, opiekę medyczną, a nawet duszpasterską. Książka zawiera ponad dwieście unikalnych zdjęć i fotografii, przede wszystkim archiwalnych oraz interesujące materiały kartograficzne. Monografia powstała w wyniku studiów zachowanych relacji i wspomnień uczestników podziemia wojskowego oraz dokumentów konspiracyjnych. Opracowanie doczekało się kilku pozytywnych recenzji i wielu głosów uznania

ze strony znawców tematu. Wydawcą monografii dra Borcza jest Instytut Pamięci Narodowej.

Z wielką satysfakcją informujemy, że zwycięska książka jest uzupełnioną wersją rozprawy doktorskiej obronionej przez p. Andrzeja Borcza na Wydziale Socjologiczno-Historycznym Uniwersytetu Rzeszowskiego w październiku 2017 r. Promotorem rozprawy był prof. Grzegorz Mazur z Uniwersytetu Jagiellońskiego, a recenzentami prof. Anna Zapalec z Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie oraz prof. Grzegorz Ostasz z Politechniki Rzeszowskiej. W listopadzie 2017 r. decyzją Rady Wydziału Socjologiczno-Historycznego Uniwersytetu Rzeszowskiego p. Andrzej Borcz otrzymał stopień doktora nauk humanistycznych w dziedzinie historii.

Składamy gratulacje autorowi zwycięskiej monografii!

Andreas Jungwirth w Bibliotece Austriackiej w Rzeszowie 10 marca 2021 r.

Ewa Czaneek-Florek

„Chętnie spotykam się z młodymi czytelnikami. Lubię wyjść z pewnego rodzaju samotności pisarza. Rozmowy na tematy, które poruszają młodych ludzi, są dla mnie inspiracją”.

W czasie pandemii również spotkania z popularnymi, współczesnymi austriackimi autorami musiały przenieść się do świata wirtualnego. I tak w dniu 10 marca 2021 r. mieliśmy przyjemność gościć w Bibliotece Austriackiej w Rzeszowie, tym razem na platformie Zoom, autora słuchowisk, dramatów i książek dla młodzieży Andreeasa Jungwirtha. W spotkaniu z autorem uczestniczyło ponad 80 osób. Byli to zarówno studenci rzeszowskiej germanistyki, również młodzież szkół średnich z Rzeszowa i nie tylko – bardzo aktywna okazała się młodzież z III LO w Krośnie. Cieszyliśmy się także z obecności uczestników z Wrocławia i innych ośrodków. Autor opowiedział o literaturze młodzieżowej oraz swojej powieści *Schwebzustand* (*W zawieszeniu*, 2017), odczytał też – pięknie, jak przystało na zawodowego aktora – fragmenty ze swojej książki. Spotkanie z Andreeasem Jungwirthem było też jak zwykle doskonałą okazją do poznania warsztatu pisarza oraz zwykłej rozmowy z twórcą.

Nasz gość zdradził uczestnikom, że jego działalność pisarska wygląda od

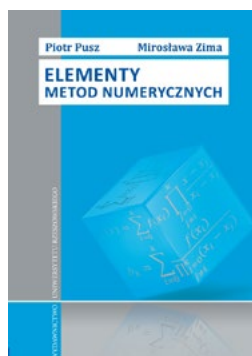
strony organizacyjnej niemal jak praca w biurze: zasiada do biurka najpóźniej o godzinie 9.00, pracuje do pory obiadowej. Następnie wprowadza korekty. Przejawem dyscypliny jest dla niego zaprzestanie pracy po południu. Uważa, że w przeciwnym razie można zniszczyć to, co właśnie z jego pióra powstało. Przez wiele lat chętnie pisał w czytelni austriackiej Biblioteki Narodowej. Rozpoczął pracę o godzinie 9.00, gdy tylko czytelnia jest otwierana. Jak sam twierdzi, dla pisarza Andreeasa Jungwirtha nie jest trudne zmobilizowanie się do systematycznego wysiłku twórczego. Paradoksalnie cięższe jest dla niego przerwanie pracy po południu i przykładowo wyjście na zewnątrz, by – choćby tylko – pobiegać.

Za najbardziej udaną uważa Andreeas Jungwirth zawsze swą ostatnią książkę. Ma poczucie, że z każdą książką czy słuchowiskiem wciąż się uczy. I gdy po czasie wraca do swoich dawniejszych prac, pojawiają się myśli, że nie rozwiązałby danej sytuacji w ten sam sposób. I dlatego ostatnia książka jest – tak widzi swój warsztat Andreeas Jungwirth – zawsze najlepsza, bo wykazuje najwięcej umiejętności pisarskich. Autor dodał jednak, że dwóch ostatnich książek nie da się ze sobą porównać, ponieważ inaczej pisze się, adresując swoje pisanie do dorosłego czytelnika niż do młodzieży.

Sukcesem jest dla Andreeasa Jungwirtha „wysłanie” efektu swojej pracy w świat: gdy przykładowo *Niemieckie Radio* (*Deutscher Rundfunk*) wyraża chęć wyemitowania dzieła, nad którym długo pracował. Ale za „sukces dnia codziennego” (Andreeas Jungwirth) uważa spotkania z młodymi czytelnikami w szkołach, próby zaciekawienia ich swoją twórczością, dyskusje z młodzieżą na tematy, które dotyczą i poruszają młodych ludzi. Takie spotkania są dla Jungwirtha inspiracją. Jak sam twierdzi, lubi takie wyjście z pewnego rodzaju samotni pisarskiej. Brał już udział w około 180 spotkaniach autorskich w wielu krajach i zakątkach Europy (Rumunia, Węgry, Norwegia, Finlandia, Kosowo, Włochy, Tyrol Południowy, oczywiście też Austria, Niemcy, Szwajcaria), także w Bibliotekach Austriackich.

Powieści Andreeasa Jungwirtha zdają się zawierać zwykle określone przesłanie. I tak w *W zawieszeniu* (*Schwebzustand*) intencją autora była zachęta skierowana do młodego czytelnika, by był uważny wobec siebie samego, jak również był świadomy, że w jego życiu mogą dziać się rzeczy, które bywają niebezpieczne. Z kolei w *Nie mamy już kontaktu* (*Wir haben keinen Kontakt mehr*) autor starał się zwrócić uwagę czytelnika na fakt, że człowieka cechuje o wiele większa wielowymiarowość, aniżeli mogłoby się wydawać.

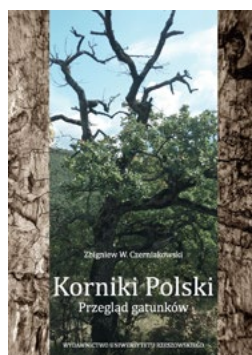
Wydawnictwo UR poleca

Mirosława Zima, Piotr Pusz, *Elementy metod numerycznych*

ISBN 978-83-7996-825-1, 2020, 202 ss., format B5, oprawa twarda

Książka jest próbą przybliżenia wybranych działów analizy numerycznej stanowiącej bazę współczesnych technik obliczeniowych. Zebrany materiał został podzielony na osiem rozdziałów. Autorzy dokonali wyboru najważniejszych zagadnień matematyki stosowanej. W podręczniku zebrano wiadomości dotyczące arytmetyki zmiennoprzecinkowej FI , teorii błędu interpolacji, aproksymacji, metod rozwiązywania równań i układów równań, wielomianów ortogonalnych, całkowania numerycznego (kwadratur) oraz metod rozwiązywania równań różniczkowych zwyczajnych. Pojęcia, o których mowa w podręczniku, są ilustrowane w przystępny sposób wieloma przykładami. Każdy dział zawiera duży wybór zadań o różnym stopniu trudności. Wszystkie twierdzenia i ich dowody oraz uwagi, przykłady i zestawy zadań do samodzielnego rozwiązania zostały starannie zredagowane pod względem merytorycznym i stylistycznym. Prezentowane treści mogą stanowić cenną pomoc dydaktyczną dla studentów matematyki i informatyki interesujących się metodami numerycznymi.

Zbigniew W. Czerniakowski, *Korniki Polski. Przegląd gatunków*

ISBN 978-83-7996-860-2, 2021, 184 ss., format B5, oprawa broszurowa

Książka skierowana jest do studentów kierunków ochrona środowiska, agrolotnictwo i architektura krajobrazu oraz wszystkich osób zainteresowanych tematem. Celem publikacji jest przybliżenie i usystematyzowanie wiedzy dotyczącej występujących w Polsce gatunków korników. Korniki mają szczególne znaczenie w leśnictwie, stanowiąc grupę owadów, które w sprzyjających dla nich warunkach mogą powodować ogromne straty w drzewostanach. Owady te w ostatnich latach uzyskały bardzo duży rozgłos medialny, stając się tematem w dyskusji nt. sposobów ochrony drzewostanów świerkowych na terenach chronionych w Puszczy Białowieskiej. Opracowanie zawiera wiadomości ogólne o kornikach oraz wykaz rodzajów i gatunków tych owadów. Opisy poszczególnych gatunków korników wzbogacono o 112 rysunków. Pracę dopełnia bardzo funkcjonalny indeks nazw polskich i łacińskich opisanych gatunków korników. Na końcu monografii autor zawarł obszerny wykaz piśmiennictwa nawiązującego do tematu opracowania.

Hubert Kotarski, *Podobni czy różni? Kapitał społeczno-kulturowy studentów z Polski, Słowacji, Węgier i Rumunii*

ISBN 978-83-7996-664-6, 2020, 360 ss., format B5, oprawa broszurowa

Autor pracy poszukuje odpowiedzi na pytanie, czy kapitał kulturowy oraz kapitał społeczny jako czynniki tożsamości i pozycji społecznej młodego pokolenia upodabniają studentów czterech państw Euroregionu Karpackiego, czy raczej pokazują różnice między nimi. Badania obejmowały z jednej strony znaczenie kapitału kulturowego jako czynnika warunkującego dostęp do studiów wyższych, przynależność do warstwy inteligentnej oraz wyższą pozycję społeczną w Polsce, na Słowacji, Węgrzech i w Rumunii, z drugiej zaś ocenę roli kapitału społecznego jako czynnika tożsamości młodego pokolenia. Badania miały na celu odkrycie, jakie podobieństwa w zakresie kapitału kulturowego i społecznego wykazuje młodzież studiująca w miastach zbliżonych do siebie wielkością, jak też peryferyjnym położeniem w stosunku do głównych naukowych i politycznych ośrodków swoich krajów. W pracy przeanalizowany został również problem reprodukcji warstwy inteligentnej na poziomie szkoły wyższej oraz rola kapitału kulturowego jako wymiaru władzy symbolicznej tej warstwy.

V Festiwal Języka Rosyjskiego na Uniwersytecie Rzeszowskim

Malgorzata Dziedzic

26 lutego 2021 r. w Katedrze Rusycystyki (Instytut Neofilologii) Uniwersytetu Rzeszowskiego odbył się jubileuszowy Festiwal Języka Rosyjskiego – święto sympatyków języka i kultury rosyjskiej. Wydarzenie objęło patronatem honorowym Prezydent Miasta Rzeszowa oraz Podkarpacki Kurator Oświaty. Partnerami Festiwalu są Rosyjski Ośrodek Nauki i Kultury w Warszawie oraz Stowarzyszenie Współpracy Polska-Wschód. Wydarzenie wspierają ponadto: Konsul Generalny Federacji Rosyjskiej w Krakowie, Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia, Stowarzyszenie Współpracy Polska-Rosja, Fundacja ROSPOLCENTR, Stowarzyszenie Rodaków Rosji w Polsce SSR „Galicya” oraz Centrum Językowe Cosmopolitan.

Festiwal zainicjowany w 2017 r. jest rezultatem szerokiej współpracy Katedry Rusycystyki z instytucjami oraz stowarzyszeniami promującymi dobre relacje polsko-rosyjskie oraz kulturę rosyjską w Polsce, a jego główne cele to popularyzacja nauki i prezentacja osiągnięć naukowych pracowników Katedry, wymiana doświadczeń z zakresu edukacji i dyplomacji, krzewienie zainteresowania dorobkiem kulturowym i cywilizacyjnym Rosji oraz promocja kierunku *filologia rosyjska* na Uniwersytecie Rzeszowskim.

Tegoroczna edycja odbyła się w całości w formie zdalnej, jednak przygotowany program był bardzo bogaty i zgromadził jeszcze większą niż

dotychczas liczbę uczestników. Wydarzenie rozpoczęło się powitaniem uczestników przez JM Rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego, Konsula Generalnego Rosji w Krakowie, Organizatorów oraz Partnerów wydarzenia (www.youtube.com/watch?v=POKm4TWY9f0).

Następnie zaprezentowano uczestnikom film wideo „Złoty Pierścień Rosji”, który przygotowała Lyudmila Aleksandrova – przewodnicząca Włodzimierskiej regionalnej organizacji publicznej wspierającej inicjatywy obywatelskie „Vertical” (<https://www.youtube.com/watch?v=w23NiWxr-Wg>).

O godzinie 9.00 uczniowie szkół średnich województwa podkarpackiego oraz studenci rusycystyki rzeszowskiej przystąpili do rozwiązywania testów

w aplikacji MS Teams. W ramach tegorocznej edycji Festiwalu odbyły się następujące konkursy:

językowe (w języku rosyjskim):

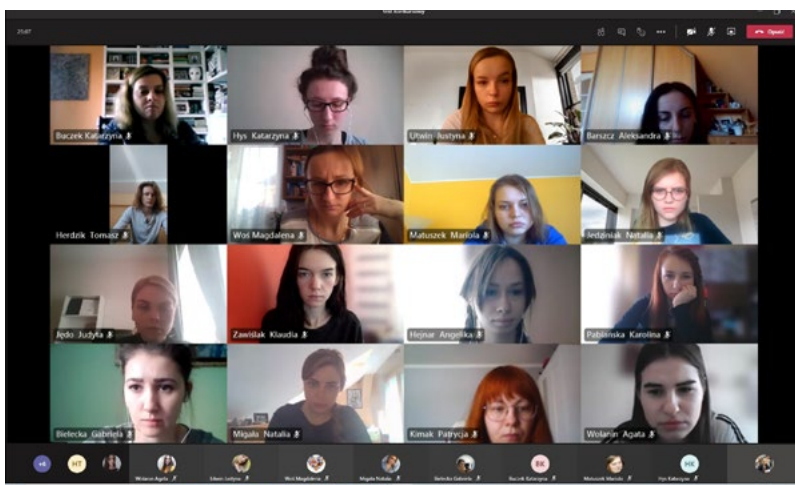
– test leksykalno-gramatyczny dla uczniów szkół średnich;

– test leksykalno-gramatyczny dla studentów Katedry Rusycystyki UR;

konkurs wiedzy (test wyboru) „200 rocznica urodzin Fiodora Dostojewskiego – życie i twórczość pisarza” dla uczniów szkół średnich (w języku polskim);

konkurs piosenki rosyjskiej dla uczniów wszystkich typów szkół i studentów (nagranie występu należało przesłać na adres mailowy Festiwalu);

konkurs dla uczniów-obcokrajowców (rodzimych użytkowników języka rosyjskiego) – szkoły podstawowe i średnie –

film wideo na temat: „Давайте беречь нашу планету” (film należało przesłać na adres mailowy Festiwalu).

Do testów językowych i konkursu wiedzy przystąpiło łącznie blisko 100 uczestników, swoje nagrania do konkursu filmowego zgłosiło 8 uczniów, natomiast do konkursu piosenki rosyjskiej 37 uczniów.

Kolejnym punktem tegorocznej edycji Festiwalu był wykład nt. „Język współczesnych mediów”, zaprezentowany przez dra Yaroslava Skvortsova – dziekana Wydziału Dziennikarstwa Moskiewskiego Państwowego Instytutu Stosunków Międzynarodowych (ros. МГИМО). Wykład był otwarty i transmitowany na żywo, połączony z dyskusją i możliwością zadawania pytań (<https://www.facebook.com/watch/?v=48767788913502>).

Po pierwszym wykładzie uczestnicy Festiwalu mogli podziwiać występ artystyczny grupy przedszkolnej z Dębicy, przygotowany pod kierunkiem pani Anny Szczepanik w ramach projektu „Mały Europejczyk to Ja i Ty”. Dzieci po raz kolejny (uczestniczyły również w III i IV edycji) z wdziękiem zaprezentowały układy choreograficzne oraz zaśpiewały znane rosyjskie przeboje (www.youtube.com/watch?v=EyTnTdQ4TwM).

O godzinie 11.30 odbyła się transmisja wykładu nt. „Współczesne kino rosyj-

skie” wygłoszonego przez dr Marię Kossakowską-Maras z Katedry Ruscystyki UR (www.facebook.com/kfrur/videos/1254954678234278).

Po przerwie, podczas której jury obradowało nad wyborem laureatów konkursu filmowego oraz konkursu piosenki rosyjskiej, ogłoszone zostały listy laureatów wszystkich testów i konkursów (www.facebook.com/kfrur/photos/a.413455748709260/3669538009767668/).

O godzinie 16.00 odbyło się szkolenie dla nauczycieli-ruscystów (w języku rosyjskim) na temat „Rosyjsko-polska frazeologia porównawcza”, które poprowadziły dr Vera Zaytseva (Kate-

dra Lingwistyki, Smoleński Uniwersytet Medyczny) i dr Yuliya Rozanova (Smoleński Instytut Kształcenia). Szkolenie odbyło się w aplikacji Google Meet.

Ostatnim punktem programu V edycji Festiwalu Języka Rosyjskiego był koncert na żywo zespołu DAMRAWA, transmitowany z Kaliningradu – niespodzianka przygotowana specjalnie dla naszych studentów i uczestników Festiwalu przez Rosyjski Ośrodek Nauki i Kultury w Warszawie (<https://www.youtube.com/watch?v=tN-l-br0MpuQ>).

Cały przebieg wydarzenia, a także nagrania laureatów konkursu piosenki, konkursu filmowego i gości można znaleźć w mediach społecznościowych Katedry Ruscystyki pod adresem (www.facebook.com/kfrur).

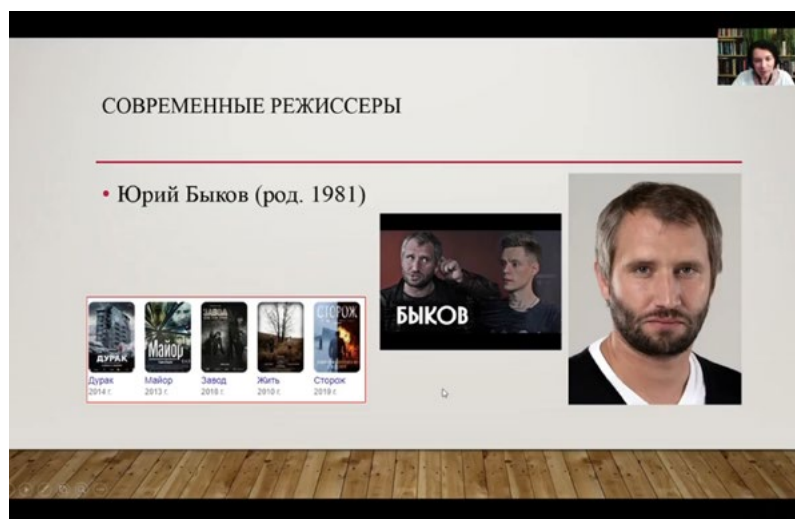
5 marca 2021 r. laureaci wszystkich konkursów otrzymali pamiątkowe dyplomy i nagrody ufundowane przez Uniwersytet Rzeszowski oraz sponsorów. Wszyscy pozostali uczestnicy Festiwalu i nauczyciele otrzymali dyplomy i podziękowania w formie elektronicznej. Lista laureatów poszczególnych konkursów:

Test leksykalno-gramatyczny dla uczniów szkół średnich:

I miejsce Dominika Mazur

II miejsce Katarzyna Bandziarowska

III miejsce Agnieszka Pędzik

Test leksykalno-gramatyczny dla studentów Katedry Rusycystyki UR:

- I miejsce Natalia Jedziniak
- II miejsce Karolina Pabiańska
- III miejsce Natalia Migała

Konkurs wiedzy (test wyboru) „200 rocznica urodzin Fiodora Dostojewskiego – życie i twórczość pisarza” dla uczniów szkół średnich (w języku polskim):

- I miejsce Wiktor Arian
- II miejsce Zuzanna Dąbrowska
- III miejsce Izabela Nogaj

Konkurs dla uczniów-obcokrajowców (rodzimych użytkowników języka rosyjskiego) – szkoły podstawowe i średnie – film wideo na temat: „Давайте беречь нашу планету”:

- I miejsce Viktoriia Mykutyń
- II miejsce Dayana Galashyn
- III miejsce Tadei Kapustynskiy

Konkurs piosenki rosyjskiej dla uczniów wszystkich typów szkół:

Kategoria soliści:

- I miejsce Dominika Kamień
- II miejsce Krzysztof Wąsacz
- III miejsce Anna Półtorak

Kategoria duety:

- I miejsce Aleksandra Osinko, Joanna Pęcak
- II miejsce Joanna Gosztyła, Patrycja Nieznańska
- III miejsce Natalia Saj, Monika Traciak

Wyróżnienia:

Kategoria duety:

Oliwia Fieńkowska, Maria Zima

Kategoria soliści:

Anastasiia Kuzmenko, Paulina Gnacek, Paweł Furman, Konrad Kujda, Patrycja Jamróz, Aleksandra Radko, Anastazja Rzucidło

Wykonania instrumentalne:

Jakub Gołąb

Julita Zaręba

I na koniec trochę danych.

Dzięki formie zdalnej wydarzenia poszczególne punkty programu mogły śledzić setki odbiorców, jednak mamy nadzieję, że już za rok spotkamy się ponownie w murach Uniwersytetu Rzeszowskiego. Dziękujemy i do zobaczenia!

Pandemia – wyzwanie dla polityki społecznej w teorii i praktyce

Krystyna Leśniak-Moczuk

Z inicjatywy dr hab. Teresy Zbyrad, prof. UR, kierownik Zakładu Polityki Społecznej (Instytut Nauk Socjologicznych Uniwersytetu Rzeszowskiego) zorganizowano konferencję naukową „Społeczeństwo w czasie pandemii. Wyzwania dla instytucji pomocy społecznej i pracy socjalnej”. Podczas VII Ogólnopolskiego Tygodnia Pracy Socjalnej doszło do wirtualnego zderzenia nauki akademickiej z praktyką pomocy społecznej.

Pracownicy nauki ze środowisk uniwersyteckich Gliwic, Krakowa, Lublina, Łodzi, Olsztyna Opola, Rzeszowa, Warszawy wraz z przedstawicielami Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej, Centrum Pomocy Rodzinie, Miejskich i Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej oraz Domów Pomocy Społecznej z Bochni, Dębicy, Laszek, Krakowa, Przasnysza, Rzeszowa i Warszawy mogli wymienić wiedzę i doświadczenia, a także podzielić się osiągnięciami z dokonania w czasie pandemii.

Ciągła obawa o zarażenie się koronawirusem podczas pandemii zachwiała poczucie bezpieczeństwa, ograniczyła bezpośrednie styczności, interakcje między ludźmi.

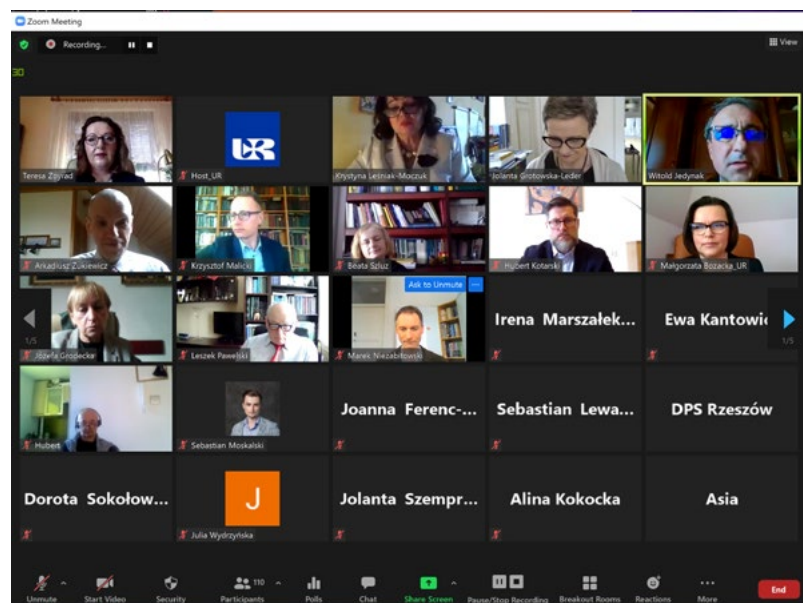
Opieka, pomoc, ratownictwo stały się codziennością w zawodach pomocowych. Pracownicy zatrudnieni w usługach społecznych jak saperzy na poligonie zdają egzamin odpowiedzialności na trudnym odcinku pracy w pandemii. Za sukces w instytucjach polityki

społecznej uznaje się nie tylko pomoc człowiekowi w trudniej sytuacji życiowej, ale życzliwość, empatię i współpracę.

Socjolodzy, pedagodzy społeczni zainspirowani problemami, doświadczeniami i osiągnięciami w placówkach pomocowych odnoszą swoje refleksje i wyniki badań do znanych teorii, np. działalności społecznej Heleny Radlińskiej, poszukując jednocześnie nowych paradygmatów w naukach społecznych. Pojawiają się problemy badawcze, w jaki sposób praca socjalna wykorzysta potencjał technicznych walorów pracy zdalnej, zachowując etos służby społecznej. Czy w okresie

postpandemicznym zostaną w pełni odtworzone relacje społeczne oparte na bezpośrednich stycznościach.

Nauczyciele akademicki zwrócili uwagę, czy proces kształcenia pracowników socjalnych przygotował do nieoczekiwanej zmiany warunków pracy, uwzględniając praktykę zawodową w warunkach pandemicznych. Dlatego współpraca środowisk naukowych i praktyki zawodowej pomoże wypracować kanony edukacji na przyszłość pozwalające na upowszechnianie metod działania w nowych niebezpiecznych okolicznościach.

„Modernizacja gospodarcza czasów transformacji ustrojowej”.

Czwarta odsłona cyklu konferencji o historii nowoczesnej polskiej gospodarki

Bartosz Pasterski

18 marca 2021 r. na Uniwersytecie Rzeszowskim odbyła się czwarta konferencja z cyklu „Oblicza polskiej modernizacji”. Sesja została zorganizowana przez Kolegium Nauk Humanistycznych Uniwersytetu Rzeszowskiego w ramach projektu naukowego „W drodze ku modernizacji. Niepodległa Polska i wolni Polacy w XIX–XXI wieku”. W związku z sytuacją epidemiczną oraz przyjętymi normami działań związanych z zapobieganiem rozprzestrzenianiu się wirusa SARS-CoV-2 konferencja odbyła się w trybie zdalnym na platformie internetowej Zoom.

Oficjalnego otwarcia konferencji dokonał prorektor ds. Kolegium Nauk Humanistycznych Uniwersytetu Rzeszowskiego, prezes Polskiego Towarzystwa Historii Gospodarczej, kierownik Zakładu Historii Gospodarczej i Społecznej Instytutu Historii UR prof. dr hab. Paweł Grata, który powitał zgromadzonych uczestników w osobach historyków gospodarczych i ekonomistów z wielu ośrodków akademickich całego kraju.

Wyraził radość z zorganizowania kolejnej konferencji w formule on-line mimo wciąż trudnej sytuacji epidemicznej w całym kraju. Poinformował też o ukazaniu się drugiego tomu z serii „Biblioteki polskiej modernizacji”.

Po oficjalnym otwarciu rozpoczęły się obrady plenarne. W pierwszej sekcji, zatytułowanej „Modernizacja – teoria i praktyka” moderatorem był pełnomocnik prorektora Kolegium Nauk Humanistycznych Uniwersytetu Rzeszowskiego do spraw organizacji i współpracy międzynarodowej dr Jarosław Kinal. Wystąpienia badaczy zainaugurował referat dra hab. prof. SGH Jacka Luszniwicza ze Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie pt. *Koncepcje modernizacji gospodarczej w poglądach polskich ekonomistów lat 80*. Dr Marian Zalesko z Uniwersytetu w Białymstoku przedstawił z kolei referat *Podstawy teoretyczne transformacji gospodarczej*. Prof. dr hab. Wojciech Morawski ze Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie podjął zagadnienie pt. *Postawy antymodernizacyjne w Polsce – próba systematyzacji*.

Następnie głos zabrał dr hab. prof. SGH Andrzej Zawistowski, który omówił zagadnienie pt. *Modernizacyjne aspekty procesu dochodzenia do integracji europejskiej (do 2004)*. Ostatnią prelegentką w pierwszej sekcji była dr hab. prof. UW Cecylia Leszczyńska z Uniwersytetu Warszawskiego, która przedstawiła referat pt. *Polski system bankowy po 2004 roku: stabilność i zaufanie*.

Sesja druga zatytułowana „Przemiany struktur gospodarczych” była moderowana przez dr hab. prof. PWr Adrianę Mertę-Staszczak z Politechniki Wrocławskiej. Rozpoczęła się ona od wystąpienia dra hab. prof. UKW Sławomira Kamosińskiego z Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, który wygłosił referat: *Eksplozja polskiej przedsiębiorczości jako czynnik modernizacji stosunków gospodarczych*. W wystąpieniu dra Łukasza Dwilewicza ze Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie pt. *Umiejędźniarodowienie polskiej gospodarki po 1989 roku* podjęta została problematyka stosunków gospodar-

czych z europejskimi partnerami. Dr Dariusz Grala z Instytutu Kliometrii i Badań nad Transformacją w Poznaniu przedstawił z kolei problematykę ujętą w formule *Republika „rzeczy używanych”*. *Polska w latach 1990–2004 jak wielki rynek wtórny dla wykorzystania kapitału, pracy i technologii przez przedsiębiorstwa*. Dr Robert Andrzejczyk z Uniwersytetu Rzeszowskiego omówił zagadnienie pod hasłem *Ekspansja międzynarodowych sieci hotelarskich w latach 1989–2018*.

Trzecia sesja zatytułowana „Wymiary lokalne modernizacji” moderowana było przez prof. dra hab. Pawła Gragę. Rozpoczęła się od wystąpienia dr hab. prof. UAM Reginy Pacanowskiej z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu z referatem pt. *Regionalny wymiar modernizacji. Wybrane kierunki przemian w Wielkopolsce*. Następnie dr hab. prof. PWr Adriana Merta-Staszczak z Politechniki Wrocławskiej zaprezentowała kwestię pt. *Przemiany modernizacyjne we Wrocławiu po 1989 roku*. Poruszyła w niej m.in. kwestię zmianę charakteru miasta i procesy rewitalizacyjne. Z kolei dr hab. prof. UE Krzysztof Broński z Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie przedstawił temat pt. *Rozwój nowoczesnej gospodarki w mieście Krakowie po 1989 roku*. Prof. Broński zajął się m.in. opisem dynamiki zmian miasta i jego funkcji. Ostatnim prelegentem w tej części był dr hab. prof. UŚ Zygmunt Woźniczka z Uniwersytetu Śląskiego z referatem pt. *Reformy w górnictwie węgla kamiennego w okresie transformacji*. W jego ocenie transformacja

gospodarcza i związane z nią zamykanie kopalń oraz wzrost bezrobocia okazały się niezwykle bolesne dla regionu śląskiego.

Przedostatnią sesję pt. „Modernizacja rolnictwa” moderował dr hab. prof. UKW Sławomir Kamosiński z Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Wystąpienia rozpoczęły się od referatu dra hab. prof. UAM Tadeusza Janickiego z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu pt. *Przemiany w rolnictwie do 2004 roku*, który poruszył problematykę unowocześnień rolnictwa jeszcze przed wejściem Polski do Unii Europejskiej. Dr Sylwia Straszak-Chandoha z Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu wygłosiła referat pt. *Proces likwidacji, zagospodarowanie i modernizacja majątków po Państwowych Gospodarstwach Rolnych*. Postawiła w nim ważne pytanie o to, czy nie warto było jednak sprawdzić funkcjonowanie PGR-ów w ramach gospodarki rynkowej zamiast je rozwiązywać. Dr hab. prof. UAM Lucyna Błażejczyk-Majka z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu przedstawiła natomiast zagadnienie pt. *Modernizacja rolnictwa polskiego na tle zmian Wspólnej Polityki Rolnej UE*.

Ostatnia, piąta sesja pt. „Transport i komunikacja” była moderowana przez dra hab. prof. UAM Tadeusza Janickiego z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Tę część rozpoczął prof. dr hab. Janusz Kaliński ze Szkoły Głównej w Warszawie z referatem pt. *Tworzenie sieci autostrad*

w Polsce po 1989 roku. Omówiona w nim została m.in. kwestia finansowania inwestycji drogowych. Dr Dawid Keller z Muzeum w Chorzowie wygłosił referat pt. *Stracona dekada? Modernizacja PKP w latach dziewięćdziesiątych XX wieku*. Poruszył m.in. kwestię zbyt powolnych zmian w PKP i kontrowersyjnych działań likwidacyjnych. Dr hab. prof. IH PAN Hubert Wilk z Instytutu Historii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie wygłosił referat pt. *U progu przełomu. Polski przemysł motoryzacyjny w obliczu wyzwań nowej rzeczywistości ekonomicznej, politycznej i społecznej*. Dr Jarosław Kinal z Uniwersytetu Rzeszowskiego przedstawił natomiast problem zakreślony w temacie *Modernizacja systemu medialnego po 1989 roku*. Zaprezentował m.in. zmiany na rynku mediów w latach 90. XX wieku oraz omówił rolę ustaw w tworzeniu oddolnego rynku środków masowego przekazu.

Po szerokiej dyskusji poświęconej ocenom procesów modernizacyjnych po 1989 r., osiągnięciom oraz działaniom w poszczególnych gałęziach gospodarczych prof. Paweł Grata dokonał merytorycznego podsumowania konferencji. Podziękował uczestnikom za udział w konferencji on-line oraz inspirujących dyskusjach i zaprosił zebranych do udziału w następnej sesji z cyklu „Oblicza polskiej modernizacji”, która koncentrować się będzie wokół tematu *Budowa nowoczesnego społeczeństwa po 1989 roku*.

Symbol Synergii Nauki i Biznesu 2020 dla Uniwersytetu Rzeszowskiego

22 stycznia 2021 r. JM prof. dr hab. Sylwester Czopek, rektor UR w towarzystwie prof. dra hab. Czesława Puchalskiego odebrał z rąk Pana Jakuba Lisieckiego, Redaktora Naczelnego „Monitora Rynkowego” nagrodę Symbol Synergii Nauki i Biznesu 2020.

Redakcja „Monitora Biznesu”, niezależnego dodatku do „Rzeczpospolitej” i „Monitora Rynkowego”, niezależnego dodatku do „Dziennika Gazety Prawnej” w 2011 r. stworzyły program Symbol będący nagrodą za wysiłek wkładany w rozwój różnorodnych sfer aktywności biznesowej i naukowej.

Fot. M. Świącicki

X JUBILEUSZOWA EDYCJA PROGRAMU

Symbol 2020

Decyzją Kapituły Programu tytuł **Symbol Synergii Nauki i Biznesu 2020** otrzymuje

Uniwersytet Rzeszowski

Przewodniczący Kapituły
Henryk Warkocz

Redaktor Naczelny
Jakub Lisiecki

Organizator
PUBLICITY
media group

Główni patroni medialni

MONITOR BIZNESU **MONITOR RYNKOWY**

Katowice, listopad 2020 r.

Umiłować mądrość – pejzaż lingwistyczny Profesor Zofii Bilut-Homplewicz

A. Buk, E. Kusz, J. Pawliszko, I. Szwed

Pani Profesor Zofia Bilut-Homplewicz, zasłużona i doceniana na arenie międzynarodowej językoznawczynie, badaczka tekstu, dyskursu oraz zagadnień z zakresu komunikacji językowej, obchodziła w 2020 r. swój jubileusz. Długoletnią pracą naukową i dydaktyczną Pani Profesor znacznie przyczyniła się do rozwoju Instytutu Filologii Germańskiej UR, a następnie do powstania Katedry Lingwistyki Stosowanej, którą kierowała w początkowej fazie istnienia. Od wielu lat prowadzi Zakład Teorii Komunikacji Językowej, była również główną inicjatorką utworzenia Ośrodka Badawczo-Dydaktycznego i Transferu Wiedzy Tekst – Dyskurs – Komunikacja na UR. Jubileusz to doskonała okazja, by przybliżyć sylwetkę tej uznanej językoznawczynie, a jednocześnie niezwykle serdecznej, wrażliwej i skromnej osoby. Barwna paleta naukowego dossier germanistki i językoznawczynie z Instytutu Neofilologii UR oraz jej różnorodnych inicjatyw dydaktycznych i organizacyj-

nych pozwala skomponować galerię obrazów, tworzących swoisty „pejzaż lingwistyczny”, którego skromną wersję przedstawiamy poniżej.

Obraz pierwszy – badania lingwistyczne tekstów literackich

Zofia Bilut-Homplewicz na początku swej drogi naukowej nie skupia się na typowych dla językoznawstwa germanistycznego analizach tekstów użytkowych, lecz kieruje swą uwagę ku lingwistycznym badaniom tekstów literackich. Jak pisze o jej dokonaniach badawczych znany językoznawca niemiecki Heinz-Helmut Lüger (2002: 42), celem „nie jest jednak rozważanie kwestii historycznoliterackich czy też zgłębianie tajników gatunków literackich, ale analiza ich specyfiki na płaszczyźnie tekstu. Centrum zainteresowań stanowią aspekty makrostrukturalne: możliwości wyznaczenia granic tekstów, rodzaj kompozycji tekstu [...], kwestie dotyczące struktur tematycznych [...], sposoby osiągnięcia spójności tekstu”.

Z zainteresowań tych w sposób oczywisty wynika tytuł dysertacji *Zur Textkomposition in der deutschsprachigen Kurzprosa bei Brecht, Kafka, Kunert und Polgar*, którą badaczka obroniła w 1986 r. na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. Wydana zaś w 1998 r. monografia stanowi kontynuację dokonań, przedstawiając obszerną i zróżnicowaną typologię dialogów literackich, która określana jest opracowaniem przełomowym z uwagi na koncepcję metodologiczną (por. ibidem: 43).

Obraz drugi – od lingwistyki tekstu do analizy dyskursu

Nie sposób przytoczyć tu wszystkich językoznawców podkreślających, jak bardzo lingwistyka tekstu w polskiej germanistyce i poza nią jest związana z nazwiskiem Zofii Bilut-Homplewicz, która dzięki nowym ideom i analizom znacząco przyczyniła się do wzmocnienia podstaw naukowych tej subdyscypliny. Na szczególną uwagę zasługuje w tym kontekście monografia *Prinzip*

Fot. M. Świącicki

Perspektivierung. Germanistische und polonistische Textlinguistik – Entwicklungen, Probleme, Desiderata. Teil I: Germanistische Textlinguistik z roku 2013. Jak podkreśla Lüger (2020: 44): „Zasługą Zofii Bilut-Homplewicz jest to, że potrafiła uzyskać ustrukturyzowany, zrozumiały i krytycznie przemyślany wgląd w bogate spektrum podejść i kierunków rozwoju, nie tracąc z pola widzenia ani potencjalnej roli tekstu jako ogniwa łączącego językoznawstwo i literaturoznawstwo, ani pomostowej funkcji lingwistyki tekstu”.

Oprócz badań w zakresie tekstu i dyskursu badaczka z powodzeniem angażuje swe siły w obszarze lingwistyki tekstów medialnych, na co zwraca uwagę niemiecki mediolingwista profesor Hartmut Lenk, określając Zofię Bilut-Homplewicz uznaną ekspertką z zakresu mediolingwistyki kontrastywnej i germanistycznej (por. Lenk 2020: 111–112).

Warto zaznaczyć, że zarówno w obszarze lingwistyki tekstu i dyskursu, jak i mediolingwistyki Jubilatka wykazuje się niezwykłym wyczuciem niuansów językowych na wszystkich jego poziomach, począwszy od stylistycznego, po leksykalny i składniowy, kończąc

na intertekstualnych odniesieniach. Jednocześnie z powodzeniem prowadzi badania podstawowe, przybliżając przy tym abstrakcyjne koncepcje z zakresu metodologii.

Obraz trzeci – **tekstologia kontrastywna a uwarunkowania kulturowe**

Polsko-niemieckie prace kontrastywne Pani Profesor opierają się na porównywaniu ze sobą tekstów wytworzonych w różnych kulturach i wpisują się w nurt badań określanych mianem „tekstologia kontrastywna”. Oparte są one na konsekwentnym dążeniu do kontekstualizacji oraz stawianiu pytań o to, jak dany wycinek rzeczywistości kształtuje się w kulturze docelowej oraz w jaki sposób znajduje to swoje odzwierciedlenie na płaszczyźnie gatunków tekstowych, co Jubilatka wyjaśnia następująco: „Sam już wybór medium, częstotliwości prezentacji, a przede wszystkim wybór samego gatunku, są wyznacznikiem tego, jak w różnych społeczeństwach traktowane są pewne treści. Przy tak nakreślonym podejściu punktu wyjścia nie stanowiłyby więc gatunki tekstu, lecz wycinek rzeczywistości, a głównym pytaniem badawczym byłoby pytanie o to, w jaki sposób ten wycinek znaj-

duje swoje odzwierciedlenie w określonych gatunkach w wybranych kulturach” (Bilut-Homplewicz 2013: 136).

Ważnym wkładem Pani Profesor w językoznawstwo kontrastywne jest postulat porównań interlingwistycznych, które mają służyć przybliżeniu stanu badań w ramach różnych dyscyplin lingwistycznych w poszczególnych krajach i kulturach naukowych (por. Czachur 2020: 333).

Obraz czwarty – **transfer wiedzy**

Badaczka podkreśla nie tylko istotę pracy interdyscyplinarnej w ramach lingwistyki kontrastywnej i wagę wykorzystania wniosków płynących z nauk pokrewnych podczas gromadzenia i analizy danych językowych. Pracę interdyscyplinarną rozumie też bardzo praktycznie, angażując się w transfer wiedzy – głównie budowanie pomostów pomiędzy germanistami a polonistami. Jak wspomina profesor Lüger (2020: 41), zaproszenie go do Rzeszowa na Międzynarodową Konferencję „Tekst i styl” w roku 2009 oznaczało dla niego pierwszy kontakt ze światem polskiej germanistyki oraz polskiego językoznawstwa w ogóle: „W jednym momencie stało się dla

mnie jasne to, co określa się dziś często dość abstrakcyjnie jako 'percepcję asymetryczną'. Podczas gdy recepcja niemieckich publikacji w Polsce jest bardzo intensywna, po stronie niemieckiej mamy do czynienia z jedynie bardzo wybiórczą wiedzą o polskich pracach naukowych. [...] W tym kontekście osobowością niezwykłą i wyróżniającą się jest bez wątpienia Zofia Bilut-Homplewicz".

Transfer wiedzy stanowi centrum różnych aktywności Profesor Zofii Bilut-Homplewicz w wielu dziedzinach badawczych. Współredagowana przez nią seria monograficzna *Studien zur Text- und Diskursforschung* pełni rolę forum dla kontrastywnych i interdyscyplinarnych badań naukowych. Jubilatka w kręgu swoich zainteresowań stawia także szeroką wymianę myśli naukowej, co uwidacznia się we współredagowaniu ukazującego się na UW i UR czasopisma „Tekst i Dyskurs – Text und Diskurs”. Przestrzenią takiej wymiany stały się również konferencje zorganizowane przez Profesor Zofię Bilut-Homplewicz i jej współpracowniczkę z Ośrodka Badawczo-Dydaktycznego i Transferu Wiedzy Tekst – Dyskurs – Komunikacja: „Text und Stil” (2009), która zgromadziła badaczy skupionych wokół ugruntowanej lingwistycznie analizy stylu oraz „6. Internationale Tagung zur Medienlinguistik: Medienlinguistik und interdisziplinäre Forschung” (2015). Natomiast wspomniany Ośrodek Tekst – Dyskurs – Komunikacja, powstały dzięki wieloletnim kontaktom naukowo-badawczym Pani Profesor na arenie międzynarodowej oraz licznym zachętom płynącym od uznanych językoznawców, już od 2011 r. stanowi stałą platformę dyskusji lingwistycznych oraz transferu wiedzy zarówno pomiędzy światem germanistów a polonistów, jak i pomiędzy mistrzami a początkującymi badaczami. W obliczu tak różnorodnych aktywności nie dziwiła liczne zaproszenia Jubilatki do udziału w krajowych i międzynarodowych projektach badawczych oraz jej zaangażowanie w ich realizację. Przy-

kładem może być tu choćby udział w projektach: „Persuasionsstile in Europa” (Uniwersytet Helsiński), „Der Normalisierungsdiskurs in den deutsch-polnischen/polnisch-deutschen Beziehungen zwischen 1965 und 2010” (Uniwersytet Szczeciński i Uniwersytet w Greifswaldzie) czy „Lingwistyka mediów” (Uniwersytet Wrocławski). Obraz transferu wiedzy w działaniach naszej Jubilatki dopełnia się w inicjowanych przez nią przedsięwzięciach tłumaczeniowych, jak choćby tłumaczeniach artykułów uznanych niemieckich lingwistów tekstu i dyskursologów na język polski (m.in. Bilut-Homplewicz et al. 2009), czy w kierowanym przez Panią Profesor grancie NPRH, którego efektem jest tłumaczenie na język niemiecki jednego z kluczowych dzieł polonistycznych traktujących o genologii lingwistycznej (B. Witosz, 2015, niem. *Grundlagen der Textsortenlinguistik*, tłum. A. Hanus/ I. Szwed). Zaangażowaniu Badaczki na rzecz transferu wiedzy towarzyszy fascynacja poezją, czego wyrazem są prace nad przekładem na język niemiecki antologii współczesnej poezji polskiej.

Obraz piąty – **ceniony naukowiec i dydaktyk**

Powyższe obszary działalności Pani Profesor należy uzupełnić o jej zaangażowanie organizacyjne na UR (m.in. wieloletnia kierownik Zakładu Teorii Komunikacji Językowej, członek Rady Naukowej Instytutu Neofilologii), nieustanną dbałość o rozwój naukowy swoich współpracowników, doktorantów i studentów, czego dowodem jest wypromowanie sześciu doktorów i wielu magistrów, a także autorstwo licznych recenzji w przewodach habilitacyjnych i doktorskich. Ukoronowaniem pracy i pasji naukowej Pani Profesor było z pewnością nadanie jej przez Prezydenta RP tytułu profesora w roku 2016. Oficjalnym zaszczytom towarzyszy nieustannie uznanie i zaufanie ze strony współpracowników. Ci ostatni na spotkaniach naukowych i konferencjach mogli nieraz z dumą przytaknąć

stwierdzeniu „Ale macie fajną Szefową!”. Uśmiech, poczucie humoru i wyrozumiałość zjednały Jubilatce spore grono przyjaciół i sympatyków w kraju i za granicą, czego dowodem była znakomita i międzynarodowa frekwencja oraz wzruszające gratulacje na wirtualnym spotkaniu jubileuszowym w grudniu 2020 r. Towarzyszyło mu wręczenie Pani Profesor szczególnego prezentu urodzinowego – obszernej monografii zbiorowej poświęconej jej pracy naukowej, zatytułowanej *Tekst. Dyskurs. Komunikacja. Podejścia teoretyczne, analityczne i kontrastywne. Text. Diskurs. Kommunikation. Theoretische, analytische und kontrastive Ansätze*.

Literatura

- Bilut-Homplewicz, Zofia (2013): *Prinzip Perspektivierung. Germanistische und polonistische Textlinguistik – Entwicklungen, Probleme, Desiderata. Teil I: Germanistische Textlinguistik*. Frankfurt am Main. Bilut-Homplewicz, Zofia / Czachur, Waldemar / Smykała, Marta (Hg.) (2009): *Lingwistyka tekstu w Niemczech. Pojęcia, problemy, perspektywy (Antologia tłumaczeń)*. Wrocław.
- Buk, Agnieszka / Hanus, Anna / Mac, Agnieszka / Miller, Dorota / Smykała, Marta / Szwed, Iwona (red.). (2020): *Tekst. Dyskurs. Komunikacja. Podejścia teoretyczne, analityczne i kontrastywne. Text. Diskurs. Kommunikation. Theoretische, analytische und kontrastive Ansätze*. Rzeszów, Wyd. UR.
- Czachur, Waldemar (2020): *Der polonistische Weg zur Diskursforschung*. W: Buk/ Hanus/ Mac/ Miller/ Smykała/ Szwed (red.), s. 333–343.
- Lenk, Hartmut (2020): *Textsorten in ost-deutschen Tageszeitungen der 1950er Jahre*. W: Buk/ Hanus/ Mac/ Miller/ Smykała/ Szwed (red.), s. 111–128.
- Lüger, Heinz-Helmut (2020): *Text- und Diskursstrukturen auf der Spur*. W: Buk/ Hanus/ Mac/ Miller/ Smykała/ Szwed (red.), s. 41–50.
- Witosz, Bożena (2015): *Grundlagen der Textsortenlinguistik*. Übersetzt aus dem Polnischen von Anna Hanus und Iwona Szwed. Frankfurt am Main.

Sukces doktorantki Szkoły Doktorskiej UR mgr Barbary Porczyńskiej

Barbara Porczyńska

Rocznik 82. Pochodzi z Łańcuta. Absolwentka Państwowego Liceum Sztuk Plastycznych w Rzeszowie. W roku 2005 ukończyła studia w PWSZ w Przemysłu na kierunku filologia polska oraz na Wydziale Sztuki Uniwersytetu Rzeszowskiego, gdzie w 2011 r. uzyskała dyplom z wyróżnieniem w pracowni malarstwa prof. Stanisława Białogłowicza.

Dwukrotna stypendystka Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Jest autorką 20 wystaw indywidualnych, brała udział w około stu wystawach zbiorowych w kraju i za granicą oraz plenerach międzynarodowych.

Publikuje w piśmie literacko-artystycznym FRAZA. Członek ZPAP oraz redaktor naczelna biuletynu informa-

cyjnego rzeszowskiego okręgu ZPAP „Sztuka i Życie” w latach 2011–2018. Od 2019 doktorantka Szkoły Doktorskiej UR. Skrzypaczka w kapeli Zespołu Pieśni i Tańca Łańcut.

Laureatka wielu nagród, m.in. Wyróżnienia Honorowego w międzynarodowym konkursie „Visions Of Self”, International Women’s Art Show 2021 organizowanym przez Yosemite Sierra Artist. Wystawa prezentuje ponad 100 artystek z 10 krajów, których prace obejmują tematy autoportretów, środowiska, emocji i samopoczucia. III miejsce w międzynarodowym konkursie „Colors” 2021 Art Room Gallery. Na konkurs wpłynęły zgłoszenia z wielu krajów świata: USA, Niemiec, Kanady, Hongkongu, Australii, Brazylii, Chin, Polski, Słowenii, Japonii, Francji, Filipin, Kuwejtu, Portugalii, Hiszpanii, Tajwanu, Meksyku, Finlandii, Austrii, Korei Południowej, Rosji, Rumunii, Izraelu, Grecji, Wielkiej Brytanii i Szwajcarii. Jury zdecydowało o wyborze 157 prac do umieszczenia na wystawie.

II miejsce VIVACOLORS PRIZE WINNER w 7 międzynarodowym konkursie PRISMA ART. PRIZE 2021, wyróżnienie „Noteworthy” za obraz „Superhero” – RED 2021 Show – Colors of Humanity Art Gallery, finalistka międzynarodowego konkursu 2020 King House Art Gallery UK, Wyróżnienie za zestaw prac „Obraz. Grafika. Rysunek. Rzeźba Roku 2020 BWA Rzeszów, Wyróżnienie Honorowe Podkarpackiej Zachęty na V Triennale Polskiego Malarstwa Współczesnego – Jesienne Konfrontacje Rzeszów 2019, Wyróżnienie Honorowe Jury Międzynarodowego Triennale Malarstwa Regionu Karpat „Srebrny Czworokąt” 2012 oraz Nagroda Specjalna Muzeum Sztuki w Miskolcu czy I miejsce Artist Event „Belle Époque” Bad Gastein Austria 2012.

„Red ribbon”

W połowie kwietnia planowana jest wystawa „Year 2020” międzynarodowego konkursu organizowanego przez King House Art Gallery w UK. Sukces jest tym większy, że spośród ponad 500 nadesłanych prac autorów z 40 krajów do finału zakwalifikowano tylko 20 osób. Wystawa finalistów odbędzie się w pięknym i historycznym miejscu urodzin Szekspira: Stratford-Upon-Avon w Wielkiej Brytanii (<https://www.kinghouseartgallery.com/pages/2020-group-exhibition>).

Na motywach twórczości Barbary Porczyńskiej powstaje film dokumentalny „MaMalarka” w reżyserii Katarzyny Mazurkiewicz, którego premiera zaplanowana jest na przełom maja i czerwca 2021; zwiastun filmu jest dostępny pod adresem:

<https://www.youtube.com/watch?v=2lwvUV9dDYM> (link do innej strony).

Stacjonarnie prace mgr Barbary Porczyńskiej można oglądać w BWA w Sanoku. W piątek 12 lutego br. w Biurze Wystaw Artystycznych – Galeria Sanocka prezentowana była kolejna wystawa prac Barbary Porczyńskiej zatytułowana „Rytuały Codzienne”. Prace łańcuckiej artystki będzie można obejrzeć do 12 marca br. (<https://bwa.sanok.pl/aktualnosci/barbara-porczynska-rytualy-codzienne/?fbclid=IwAR1C90Uslw-LjUudBI1ulBgJzjbvLWmxgVHV-q59hKukwITVimnu4V4RXM> – link do innej strony).

Jadwiga Sawicka

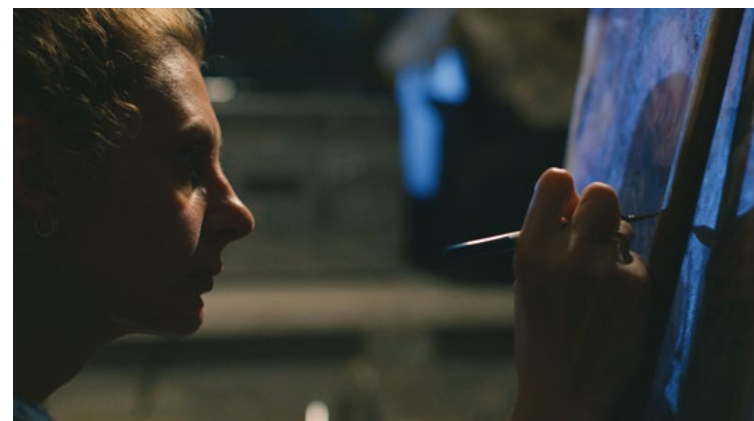
Tekst z katalogu do wystawy „Rytuały Codzienne” (dr hab. Jadwiga Sawicka, prof. UR)

Jesteśmy oto w samym środku czyjegoś życia: lądujemy w tym środku nagle, bez przygotowania; nie widzimy szczegółów otoczenia; otoczenie jest mgłą, zatartym tłem, z którego wyłaniają się mało pomocne (choć realistycznie namalowane) detale: fragmenty mebli bez cech szczególnych, jakieś przedmioty codziennego użytku.

Wyraźcie scharakteryzowane są za to osoby: szczegółowo oddane rysy twarzy, ubrania. Młoda kobieta z dwójką małych dzieci, czasami starsze dziecko, nastolatka; tylko na jednym obrazie pełna rodzina z ojcem („Superbohater”, 2020). Zawsze blisko siebie, dzieci wtulone w matkę, kłębiące się ciała, karmiące się nią w sensie dosłownym („Podkarpacka Wenus”), ale także zawłaszczające ją w fizycznym sensie, domagając się uwagi, wspinają się na nią; klaustrofobiczna bliskość, chociaż nie ma wyraźnego dramatu – może tylko matka ma trochę za mało miejsca dla siebie? A może to bardziej problem widza, który jest tu intruzem? Widzi się jakiś moment – bo ewidentnie są to obrazy tworzone na podstawie fotografii – i wyciąga się pochopne wnioski? Obrazy Barbary Porczyńskiej bazują na takiej ambiwalencji: przedstawiają moment, w którym dominuje element niewygodny, zmęczenia, ale przecież wiemy, że jest to moment, który nie wyklucza rodzinnego szczęścia i pełnej akceptacji swojej sytuacji życiowej.

Tak działają obrazy, ale są jeszcze przedmioty: obiekty malarzkie, realne przedmioty, jakby „wyjęte” z obrazu (kapcie, spodnie), na którym zostały realistycznie (iluzjonistycznie nawet) przedstawione. Jaka jest ich rola? Czy podkreślają, czy przeciwnie, podważają realizm przedstawienia? Są też autoportrety malowane na naczyniach i sprzętach kuchennych, jak patelnia, miski, szczotka...

Barbarę interesuje stan „pomiędzy”, wynikający z bycia matką i malarką. Konieczność ciągłego definiowania swo-

Kadr z filmu „MaMalarka”

Kadr z filmu „MaMalarka”

jej tożsamości i bronięcia jej autonomii w trakcie wymuszanych przez życie codzienne zmian ról. Nie-płynne przechodzenie z obszaru sztuki do życia codziennego. Bo czy takie przejścia mogą być płynne? Bezkonfliktowe? Chyba nie... Stąd zabawny neologizm: mamalarka – ni to, ni sio? Kompromis? Ale przecież doświadczenie matki może dostarczyć materiału malarce. Kluczowym zagadnieniem jest konflikt pomiędzy zadaniami i oczekiwaniami stawianymi przed kobietą/matką i tymi, które stawia sobie sama wobec siebie kobieta/artystka. Jak pisze Barbara: „Zmęczenie, frustracja, ale również miłość i poświęcenie sprawiają, że stan, w którym się znajduje kobieta-matka, jest trudny do sklasyfikowania: liminalny. Jest ona więcej niż ludzka, ale jeszcze nie święta”.

Jest to sytuacja wspólna dla wielu kobiet-artystek. Barbara dołącza swój głos do chóru poprzedniczek: od przełomowej realizacji Mary Kelly („Post-Partum Document”, 1976) i „Działań z Dobromierzem”, duetu KwieKulik (zarejestrowane w 1972–1974) po np. film „Najważniejsze jest słońce” Magdy Starskiej z 2011 i wiele innych.

Atutem Barbary Porczyńskiej jest dążenie do doskonałości warsztatu malarskiego przy jednoczesnej otwartości na różne rozwiązania formalne. Realistyczne obrazy są bezpośrednio konfrontowane z natrączywą obecnością przedmiotów, są także „Za-piski” (krótkie prozy, „szkice z natury” prosto z rzeczywistości domowej) o niepokojącej intensywności, rejestrujące stan kontrolowanego chaosu codziennych obowiązków. Ten wielogłos sprawia, że rozdarcie pomiędzy rolą matki i artystki staje się bardzo namacalne. Jesteśmy w środku pola walki.

„Superhero”

STAND UP – obchody Dni Kultury Afroamerykańskiej na Uniwersytecie Rzeszowskim

Grzegorz Oliwa

Luty to miesiąc poświęcony historii i kulturze Afroamerykanów. Od lat siedemdziesiątych XX w. przejawia się to w licznych prezentacjach ich osiągnięć, do czego włączają się stacje telewizyjne, a nawet kolejni prezydenci Stanów Zjednoczonych. Pomysłodawcą i propagatorem tej idei był wybitny amerykański historyk Carter G. Woodson, który był pionierem w dziedzinie studiów afroamerykańskich na początku XX w. W roku 1924, za jego namową, założona przez niego wspólnota studencka Omega Psi Phi wprowadziła Tydzień Historii i Literatury Afroamerykanów. Luty to także miesiąc narodzin dwóch niezwykle ważnych postaci, które miały wpływ na losy czarnoskórej społeczności w Stanach Zjednoczonych: prezydenta USA Abrahama Lincolna (ur. 12 lutego), który podpisał *Proklamację o wyzwoleniu*, oraz afroamerykańskiego abolicjonisty, autora i mówcy Fredericka Douglassa (ur. 14 lutego). Wraz z rozwojem amerykańskiego ruchu na rzecz praw obywatelskich i wzrostem świadomości Czarnych w latach sześćdziesiątych XX w. Tydzień Historii Afroamerykanów stał się Black History Month (Miesiącem Historii Czarnych) nie tylko w USA, ale w wielu innych miejscach na świecie. Gerald Ford, 38. prezydent Stanów Zjednoczonych, wezwał Amerykanów

do udziału w jego obchodach. Wszyscy kolejni prezydenci robili to samo, czasami nazywając to wydarzenie Narodowym Miesiącem Historii Afroamerykanów lub Narodowym Miesiącem Historii Afroamerykanów.

Do tych wydarzeń włączył się w tym roku także Uniwersytet Rzeszowski, łącząc swoje działania z innymi uczelniami w kraju: Uniwersytetem Pedagogicznym w Krakowie, Uniwersytetem Jana Kochanowskiego w Kielcach, Uniwersytetem Opolskim oraz Konsulatem Generalnym

USA w Krakowie. Działania organizacyjne podjęte zostały przez dr Magdalenę Trinder z Instytutu Neofilologii Kolegium Nauk Humanistycznych UR. Głównym akcentem Dni Kultury Afroamerykańskiej były wykłady on-line dra Stana Breckenridge'a, profesora muzykologii, nauczyciela akademickiego i artysty muzyka w jednej osobie. Od czasu pobytu na stypendium Fulbrighta w 2012 r. związany jest z Polską. Wykładał na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytecie Jagiellońskim oraz Uniwersyte-

cie Adama Mickiewicza w Poznaniu. Wcześniej przez lata był profesorem muzykologii i wykładowcą historii i kulturoznawstwa Afroamerykanów w University of Southern California, Fullerton. Przedstawił cztery wykłady na następujące tematy: *Afroamerykańskie style muzyczne*, *Z miłości do jazzu*, *Znaczenie muzyki afroamerykańskiej w filmie*, *Prawa obywatelskie i Protest Songs w latach 1950–1960 XX wieku*. Każdy z nich był niezwykle podróżą w głąb historii kultury muzycznej Ameryki, która powstawała w szczególnych okolicznościach ścierania się i łączenia elementów kultury europejskiej i afrykańskiej w Nowym Świecie, a obecnie, w obszarze szeroko pojętej muzyki rozrywkowej, pełni dominującą rolę. Każdy z wykładów wzbogacony był przykładami muzycznymi wykonywanymi przez samego prelegenta i prezentacjami multimedialnymi. Niejako komentarzem czy dopełnieniem wykładów dra Stana Breckenrid-

ge'a był koncert studentów kierunku jazz i muzyka rozrywkowa Instytutu Muzyki UR, działającego w ramach Kolegium Nauk Humanistycznych. Został on zarejestrowany w sali koncertowej Instytutu Muzyki i udostępniony na kanale YouTube. Program przygotowany pod kierunkiem pracowników naukowo-dydaktycznych: mgr Ewy Siembidy, dra hab. Zbigniewa Jakubka oraz prof. Grzegorza Oliwy zawierał utwory nawiązujące do kultury afroamerykańskiej od samych jej początków, czyli muzyki gospel, standardy jazzowe i covery, po autorskie kompozycje studentów. Obok zespo-

łów instrumentalnych i chóru gospel w utworach solowych zaprezentowali się: Beata Ryś, Jakub Sobania, Sylwia Buchalska, Miłosz Potoczny, Katarzyna Wnęć, Sylwia Łyko, Tomasz Jachym. Stronę techniczną nagrania i realizację videokoncertu zapewniła firma Toton Show. Wszystkie działania związane z przygotowaniem i przeprowadzeniem Dni Kultury Afroamerykańskiej na Uniwersytecie Rzeszowskim mogły się odbyć dzięki pomocy i życzliwości prorektora Kolegium Nauk Humanistycznych prof. dra hab. Pawła Graty oraz dyrektora Instytutu Muzyki dra hab. Mirosława Dymona, prof. UR.

Baczyński recytowany dźwiękami

Anna Marek-Kamińska

„Oddzielili cię, syneczku, od snów, co jak motyl drżą,
haftowali ci, syneczku, smutne oczy rudą krwią,
malowali krajobrazy w żółte ściegi pożóg,
wyszzywali wisielcami drzew płynące morze”
(*Elegia o chłopcu polskim*)

W roku 2021 obchodzimy setną rocznicą urodzin Krzysztofa Kamila Baczyńskiego, dlatego też szczególnie dzisiaj wspominamy wybitnego poetę, żołnierza oraz jego twórczość. Utwory Baczyńskiego nacechowane są próbą zrozumienia otaczającego go świata, wypełnionego beznadziejnością, widmem śmierci tak wielu mu bliskich osób. Należał do pokolenia Kolumbów, których stał się przedstawicielem. Mimo młodego wieku, jego poezja wzbudza ogromne emocje.

Album muzyczny „Baczyński” to pierwsza w Polsce płyta z muzyką chóralną a cappella skomponowaną do słów Krzysztofa Kamila Baczyńskiego. To wspólny projekt pracowników Instytutu Muzyki UR: Dominika Lasoty i Anny Marek-Kamińskiej.

Kompozytorem niezwykle wokalnych utworów nacechowanych smutkiem i tęsknotą jest **Dominik Lasota**. Młody kompozytor z Rzeszowa, doktorant Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie. Dotychczas zostało wykonanych ponad 80 jego utworów. Wiele z nich zostało zarejestrowanych i emitowanych na antenach telewizyjnych i radiowych. Jest laureatem ogólnopolskich konkursów kompozytorskich oraz licznych stypendiów za wysokie osiągnięcia artystyczne.

Od października 2018 r. jest asystentem na Wydziale Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Jak sam mówi: „Twórczość i wyjątkowe życie Krzysztofa Kamila Baczyńskiego od dawna stanowiły dla mnie inspirację. Inspiracja ta w połączeniu z fascynacją twórczością poety przerodziła się w projekt muzycznego zilustrowania jego wierszy.

Ze wszystkich tekstów Baczyńskiego wybrałem te, które w sposób szczególny traktują o smutku, śmierci, tęsknocie i dojrzałości. Jednocześnie chciałem podkreślić przesła-

„Spaces of the Imagination” – okładka

nie i emocje zawarte w jego dziełach. To właśnie dlatego muzyczne akcenty padają na najważniejsze w mojej ocenie słowa i frazy.

W tej przeznaczony jedynie na chór a cappella kompozycji nie ma współczesnych technik, zbędnych dźwięków oraz muzycznych ozdobników. Zgodnie z zamysłem Baczyńskiego jest odbiorca i jego emocje”.

Twórcą interpretacji skomponowanych utworów przez Dominika Lasotę jest dr Anna Marek-Kamińska wraz z **zespolem wokalnym „Unanime”**. Oktet tworzą głównie studenci i absolwenci rzeszowskich uczelni. Celem zespołu jest odkrywanie i celebrowanie tradycji chóralnych z całego świata. Ensemble wokalny może poszczycić się wieloma nagrodami, wielokrotnie uczestniczył i stał na podium w ramach rozmaitych festiwali, konkursów itp.

Zafascynowany poezją Baczyńskiego postanowił opisać dźwiękami jego poezję. „Mamy nadzieję, że przybliżymy

Dominik Lasota – kompozytor

A. Marek-Kamińska – dyrygent

dorobek literacki szczególnie młodym słuchaczom, gdyż wielkie rozterki wewnętrzne Baczyńskiego mogą być bliskie naszym pokoleniom”.

Zespół wokalny „Unanime” bierze czynny udział w koncertach w Polsce i za granicą, które cieszą się uznaniem nie tylko słuchaczy, ale także przychylnością krytyków. Specjalizuje się w muzyce współczesnej. Oktet nagrał już cztery płyty.

Zespół tworzą: Samuela Łach, Katarzyna Bembenek, Karolina Potoczna, Edyta Kotula, Michał Kalista, Ryszard Pich, Krzysztof Tomecki i Jakub Kiwała. Dyrektorem artystycznym, założycielką i dyrygentką zespołu jest dr Anna Marek-Kamińska, adiunkt Instytutu Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego, dyrektor Studium Muzyki Liturgicznej w Rzeszowie i Międzynarodowego Rzeszowskiego Festiwalu Chóralnego,

dyrektor artystyczny PZCHiO w Rzeszowie, laureatka wielu nagród.

Mimo krótkiego czasu stworzyła zespół, jaki nie istniał dotychczas w Rzeszowie. Prężnie rozwijający się ma na swoim koncie liczące się nagrody i wyróżnienia, zyskując poparcie zarówno u słuchaczy, jak i u krytyków. Koncertuje w Polsce i za granicą. Razem z zespołem nagrała cztery płyty.

Jest pracownikiem naukowym Instytutu Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego, gdzie prowadzi zajęcia z dyrygentury, emisji głosu i pracuje z zespołami wokalnymi.

Jest także dyrektorem Studium Muzyki Liturgicznej w Rzeszowie. Stworzyła Międzynarodowy Rzeszowski Festiwal dla chórów i orkiestr cieszący się dużym zainteresowaniem.

„Podjęłam się wraz z zespołem wokalnym „Unanime” bardzo trudnego zadania: interpretacji muzycznej wybranych wierszy Krzysztofa Kamila Baczyńskiego. To pierwsza taka płyta w Polsce, to pierwsze, chóralne opisanie dźwiękami poezji poety. Dzięki wspaniałej współpracy kompozytora, mojego zespołu udało się, mam taką nadzieję, przekazać emocje i uczucia drzemiące w poezji Baczyńskiego. Szczególnie poruszają mnie utwory,

Unanime – zespół wokalny

gdzie opisana jest więź matki z synem. Budując utwór, wielokrotnie łyż płynęły mi po policzkach... nie wyobrażam sobie utraty dziecka”.

Płyta zawiera 8 utworów:

„Psalm 4”: data powstania wiersza 31 XII 1941 r. – 1 I 1942 r.

„Psalm 2. O krzyżu”: data powstania wiersza 15 XII 1941 r.

„Modlitwa III”: data powstania wiersza wrzesień 1942 r.

„O, przyjdź do mnie...”

„Pisz do mnie listy”

„Matko, nie ma już dni...”

„Elegia o ...”: data powstania wiersza 20 III 1944 r., solo Samuela Łach

„Ostatni wiersz”: data powstania wiersza: czerwiec 1940 r., recytacja Michał Kalista

Utworki nagrane na płycie podzielone są tematycznie.

Pierwsze trzy utworki mają charakter modlitwy, w których zestawione są obrazy miłości, piękna z przerażającą wizją wojny i śmierci. Cierpienie słycać w każdym dźwięku tych utworków, a podmiot liryczny stara się zrozumieć, wypowiadając słowa: „Nie tłumacz mi ptaków i roślin, ja z nich poczęty — rozumiem, tylko się krzywdy nauczyć i ludzi się uczyć nie umiem”.

Kolejne dwa utworki ukazują intymną więź Baczyńskiego ze swoją ukochaną żoną. Piękne, pełne miłości teksty nakreślone są wielką tęsknotą za idealizowaną osobą.

Ostatnie utworki to wiersze opisujące więź syna z matką, która w jego życiu była bardzo ważną osobą. To dzięki niej dzisiaj możemy czytać jego poezję i tworzyć do niej muzykę. Żal, smutek to uczucia przewodnie tych utworków, a ból zapisany w głosach, w harmonii i w poezji może zranić każde serce.

Serdeczne podziękowania kierujemy w stronę władz Uniwersytetu Rzeszowskiego i dyrektora Instytutu Muzyki UR prof. Mirosława Dymona, dziękując za wsparcie i życzliwość.

Zapraszamy do wysłuchania tej płyty. Mamy nadzieję, że przyniosą Państwu niezwykle doznania i zatrzymają czas choć na chwilę, by docenić to, co nas otacza, by docenić to, co mamy dzisiaj...

„...spaces of the imagination...” – nowa pozycja fonograficzna pracowników i studentów Instytutu Muzyki z muzyką Dominika Lasoty

Dominik Lasota

Od lat powstałym wynalazkom, odkryciom i nowościom wprowadzanym do świata towarzyszyło przekraczanie granic kreatywności i myślenia ich twórców i realizatorów. Gdyby nie wiele z tych śmiałych, choć w pierwotnych fazach projektu niejednokrotnie wysmiewanych kroków, z pewnością dzisiaj żyłby człowiek, miłośnik sztuki i muzyki żyłby w zupełnie innej rzeczywistości, a muzyka i kultura naszych czasów przybrałyby całkowicie inną

pozycję. Inna też byłaby jej rola w społeczeństwie.

W opozycji do świata wypełnionego mnóstwem informacji i danych, które z dnia na dzień pojawiają się wokół nas, ciekawą propozycją wydaje się być chwilowe zmniejszenie tempa życia, wyciszenie swoich smartfonów i laptopów oraz przeniesienie swojej wyobraźni do świata muzycznych przestrzeni. Kraina ta jest pozbawiona

tradycyjnych konturów i form, nie odnajdziemy w niej poczucia przemianego czasu, a obecność w tej przestrzeni można porównać do twórczej medytacji muzycznej.

Do przeżycia takiej muzycznej przygody idealną propozycją wydaje się być najnowsza pozycja fonograficzna pracowników i studentów Instytutu Muzyki – płyta „...spaces of the imagination...” Na płycie znajdziemy jedno-

częściowy ponad 40-minutowy utwór nawiązujący do tendencji obecnych w malarstwie XX w.: unizmu, suprematyzmu, surrealizmu oraz malarstwa przestrzennego. Założeniem utworu jest przeniesienie muzycznej wyobraźni słuchacza do zupełnie innej rzeczywistości – pozbawionego „wyraźnych konturów” świata otwartych przestrzeni. Wykonawcy mają swobodę interpretacji, to jest odtwarzania dźwięków zapisanych w partyturze według własnych odczuć, z różną dynamiką i częstotliwością. Słuchaczowi daje to okazję do refleksji, medytacji i „usłyszenia swojej wyobraźni”. Autorem utworu jest kompozytor Dominik Lasota, na co dzień będący pracownikiem Instytutu Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Angelika Pacuta – fortepian

Bogumiła Kutacha – organy

Idea powstania płyty sięga końca 2019 r., wówczas 20 listopada w Sali Koncertowej Instytutu Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego odbył się koncert w wykonaniu pracowników oraz studentów, gdzie zabrzmiał po raz pierwszy utwór „...spaces of the imagination...”. Oświetlenie sceny oraz widowni zostało zredukowane do wymaganego minimum, wykonawcy utworu zostali rozmieszczeni przestrzennie wokół widowni, a słuchaczy poproszono o zamknięcie oczu i próbę przeniesienia swojej wyobraźni, zapominając o codzienności. Żywe zainteresowanie i pozytywne komentarze płynące po prawykonaniu sprowokowały twórców projektu do podjęcia kontynuacji działań związanych z tym projektem, efektem czego jest płyta wydana przez warszawskie wydawnictwo Requiem Records.

W gronie wykonawców utworu znaleźli się pracownicy, studenci oraz zaproszeni artyści związani z Uniwersytetem Rzeszowskim, a wśród nich:

Edyta Czekaj – flet

Małgorzata Glesman – wiolonczela

Kwintet akordeonowy Ambitus V

Mirosław Dymon – akordeon

Podkarpacki Kwintet Akordeonowy „Ambitus V” w składzie:

prof. Paweł Paluch
Tomasz Blicharz
Michał Stefanik
Mariusz Siušta
prof. UR Mirosław Dymon (dyrektor Instytutu Muzyki)

Zespół wokalny „Unanime” w składzie:

Samuela Łach
Katarzyna Bembenek
Edyta Kotula
Karolina Potoczna
Michał Kalista
Ryszard Pich
Krzysztof Tomecki
Jakub Kiwała

Studenci Instytutu Muzyki:

Edyta Czekaj
Małgorzata Glesman
Angelika Pacuta
Bogumiła Kutacha

Reżyser dźwięku

Robert Wójtowicz
ЯHouse Recording Studio

Za całokształt artystyczny odpowiadała dyrygent dr Anna Marek-Kamińska.

Twórcy i wykonawcy „...spaces of the imagination...” składają serdeczne podziękowanie za wsparcie finansowe nagrania muzyki oraz wydania płyty na ręce profesora Sylwestra Czopka – rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego oraz profesora Pawła Graty – prorektora ds. Kolegium Nauk Humanistycznych Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Wyrazy wdzięczności kierują także dla dyrektora Instytutu Muzyki profesora Uniwersytetu Rzeszowskiego Mirosława Dymona.

Coś się skończyło...

Z malarskiej autobiografii profesor Jadwigi Szmyd-Sikory

Grażyna Ryba

8 października 2020 r. w Galerii Instytutu Sztuk Pięknych Uniwersytetu Rzeszowskiego odbył się wernisaż wystawy malarstwa prof. Jadwigi Szmyd-Sikory. Ekspozycja „Z natury wzięte” objęła 20 obrazów spośród prac wykonanych przez artystkę w ciągu ostatnich dziesięciu lat.

Twórczość Szmyd-Sikory ma charakter tak osobisty, że składające się na nią dzieła można określić jako intymną autobiografię plastyczną artystki, a pieczołowicie wybrane przez autorkę obrazy zgromadzone na wystawie stanowią jeden z ostatnich rozdziałów tej ciągle tworzonej malarskiej opowieści. Spośród nich artystka wyróżnia dwie szczególnie dla niej ważne prace połączone wspólnym znamienym tytułem: *Coś się skończyło I* (il. 1), *Coś się skończyło II* (il. 2), powstałe w ciągu kilku miesięcy 2014 i 2015 r.

Obie kompozycje zostały namalowane w oszczędnej szaroniebieskawej tonacji z dominacją płam świetlistej bieli. W pierwszej pracy autorka wprowadza

Il. 1. *Coś się skończyło I*, 2014, 100:120 cm

dza widza do swojej pracowni, koncentrując jego uwagę na ascetycznej martwej naturze ustawionej na niskim

podeście przykrytym białym płótnem. W obrębie tak utworzonego jasnego czworoboku podstawy znajduje się

Il. 2. *Coś się skończyło II*, 2015, 100:120 cm

mniejszy ciemny kwadrat połyskliwej draperii, na której umieszczono kilka przedmiotów ze szkła, wśród których wyróżniają się smukłe kształty butelek. Jasne, chłodne światło rzeźwego poranka padając z przodu, podkreśla wyziściel biel płótna, rozbija ciemną plamę draperii, nadaje połysk szklanym naczyniom, których długie cienie spływają w kierunku widza, prowadząc jego wzrok ku dolnej partii obrazu. Tam światło i cień tracą swą jednoznaczność, roztopiając się w niuansach półcieni. W głębi obrazu puste gładkie ściany pracowni rozchylają się nieco, kierując uwagę widza na wejściu do kolejnego pomieszczenia.

Być może to ono pojawia się na kolejnym obrazie, ujęte u schyłku dnia, gdy gasnące światło ustępuje mrokom wieczoru, w którym giną szczegóły wnętrza, tak że raczej można domyślać się ich kształtów niż je jednoznacznie odróżnić. Ostatnie promienie światła teraz padają nieco z tyłu, zza pleców patrzącego, odbijając się od bieli obrusa, rozłożonej na nim żółtawej ściereczki i drugiej, zawieszonej w głębi. Ich jasne plamy wyraźnie

kontrastują z wnętrzem pograżonym w mroku. Obecne w *Coś się skończyło I* surowe, wertykalne linie przynależące do pracowni przedmiotów, które dawno utraciły swoją pierwotną funkcję użytkową, służąc wyłączanie inspiracji artysty, w drugim obrazie zastąpiły miękkie owalne formy ozdobnej szklanej patery na owoce i kulisty zarys brązowawej cukiernicy z kamionki. Przedmioty te sprawiają wrażenie, jakby przed chwilą wyjęto je z kredensu. Natomiast wspomnieniem czy nawiązaniem do poprzedniej pracy jest w kompozycji *Coś się skończyło II*, wydłużony cień niewidocznej butelki biegnący wzdłuż diagonali od dolnej krawędzi obrazu i kierujący wzrok widza w głąb ciemnego pomieszczenia. Pod pędzlem artystki biel i światło zyskują wymiar metafizyczny, a smugi cienia wyznaczają kierunki ruchu w przestrzeni pola obrazowego obu prac. Rześki poranek w pracowni i cichy zmierzch w zaciszu domowym tworzą jakby ramy dnia – symbolicznej jednostki czasu w życiu malarki. Jednocześnie wspólny tytuł i daty powstania obrazów pozwalają

odnieść je do określonych wydarzeń z biografii autorki obu dzieł.

Jadwiga Szmyd-Sikora, pochodząca z malowniczego Haczowa na Pogórzu Dynowskim, studiowała na Wydziale Grafiki Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, uzyskując w 1976 r. dyplom w pracowni drzeworytu prof. Franciszka Bunscha i w pracowni plakatu prof. Macieja Makarewicza. Po studiach zamieszkała w Rzeszowie, podejmując pracę w tutejszych szkołach, m.in. w Liceum Sztuk Plastycznych; wkrótce, już od 1980 r. zaczęła prowadzić zajęcia na kierunkach pedagogicznych i artystycznych w ramach struktury Wyższej Szkoły Pedagogicznej, a następnie Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Szczególnie aktywnie zaangażowana była w działalność na rzecz rozwoju kształcenia artystycznego, gdy Instytut Wychowania Plastycznego, w którym pracowała, uzyskał siedzibę w zespole budynków w podreższowskim Krasnem. Pełniła tam wtedy kolejno: funkcję kierownika studiów podyplomowych dla nauczycieli, kierownika zakładu malarstwa, zastępcy dyrektora, a w latach 2003–2006 dyrektora Instytutu. W latach 2004–2006 była też członkiem Ogólnopolskiej Międzywydziałowej Rady Edukacji Artystycznej. Za wkład w pracę i osiągnięcia na uczelni otrzymała Nagrody Rektora: dwukrotnie III stopnia i dwukrotnie I stopnia, a w roku 2009 została uhonorowana tytułem profesora zwyczajnego.

Toteż gdy w 2014 r. Instytut (przemianowany w międzyczasie na Wydział Sztuki) opuszczał swoją siedzibę ukrytą w ciszy i zieleni przedmieścia, aby objąć w posiadanie budynek w zgiełkliwym centrum miasta, artystka po części może podświadomie uznać ten fakt za symboliczne zamknięcie ważnego okresu w swoim życiu. Kończył się czas, gdy twórczość artystyczną dzieliła z intensywną pracą na rzecz społeczności akademickiej i uczestniczyła w kreowaniu wizji rozwoju uczelni. Opuszczała miejsca, które były świad-

Il. 3. *Symbioza I*, 1976,
linoryt, 37:41 cm

kiem walki, ścierania się poglądów i dyskusji, podejmowania decyzji i w nowym otoczeniu rozpoczynała kolejny etap życia, w którym miała poświęcić się bardziej refleksji, pracy twórczej i przekazywaniu tajemnic malarstwa kolejnym rocznikom adeptów sztuki. Wszystkie przeżycia, wspomnienia i emocje związane z tym okresem zamknęła w obrazach *Coś się skończyło (I, II)*, operując właściwym sobie repertuarem symboli, w których zasyfrowała doświadczenie swojego przejścia od *vita activa* do *vita contemplativa*. Sytuacja w pewnym sensie się powtórzyła, powróciło poczucie końca kolejnego etapu w życiu, gdy artystka w 2020 r. przechodziła na emeryturę i zapewne dlatego pytana o prace szczególnie dla niej ważne wskazała na te dwa obrazy.

Epizod malarski *Coś się skończyło* zachęca do przynajmniej pobieżnego przejrzania autobiografii Jadwigi Szmyd-Sikory zapisanej w jej dziełach. Za reprezentatywny dla pierwszego w pełni samodzielnego okresu twór-

Il. 4. *Na zielonym stole*, 1993,
olej, płótno, 100:120 cm

czości artystki można uznać cykl grafik *Symbiozy* (il. 3), wykonany, gdy Szmyd-Sikora zamieszkała w Rzeszowie i rozpoczęła pierwszą pracę. Są to linoryty, ekspresyjne i dynamiczne, o wplot abstrakcyjnych formach. Niekiedy wśród poruszonych, jakby zdeformowanych przez szalejące żywioły kształtów nawiązujących do elementów pejzażu można odszukać małą skuloną ze strachu postać lub sylwetki innych, niepewnie podążające przed siebie. Późniejsze linoryty z lat 80. wskazują na emocjonalny stosunek artystki do burzliwych wydarzeń społeczno-politycznych w Polsce tego czasu (*Żywioł, Prowadził ślepy ślepego*, 1986), a następnie próbę zyskania dystansu, całościowego oglądu zdarzeń poprzez przyjęcie perspektywy religijnej. W grafikach z cyklu *Z Księgi Wyjścia* (1989) artystka wprowadza szerokie plany, ujęcia z lotu ptaka, odrzuca grube niecierpliwie kreślone plamy i linie, operując cieniutką kreską i mnogością drobnych detali.

Jednocześnie czarno-białe świat grafiki, w którym komentuje otaczającą rzeczywistość, coraz bardziej przestaje artystce wystarczać, z nostalgią wraca do krainy lat dziecińczych, najpierw nieśmiało, w zwiewnych i delikatnych rysunkach (*Droga na południe*, 1985; cykl *Ogród zapamiętany*, 1987), potem – w malarstwie. Niewielkie linoryty zastępują duże barwne kompozycje, po latach wstrzemięźliwości autorka czarno-białych grafik radośnie odkrywa bogactwo ekspresji koloru. Zaczyna opowiadać swoje życie, unikając przedstawiania człowieka, skoncentrowana na martwej naturze i pejzażu. Wprowadza widza do mieszkania w szarym, przeciętnym bloku socjalistycznego osiedla, opromieniając czarem swojego malarstwa niewielkie pokoje, w których „domową” atmosferę przywołują detale, takie jak kuchenny taboret malowany na biało czy szafka z jasnego drewna lub drobne bibeloty wchodzące w skład kompozycji (kubeczek, gliniany kogutek, lampa). W aran-

Il. 5. *Chaszczki w Julinie*, 1995,
olej, płótno, 80:100 cm

żacji martwych natur panuje radosny rozgardiasz zwiastujący dom wypełniony dziecięcym śmiechem; artystka zaprasza do wnętrza przyrodę, zestawiając ze sobą różnorodne bukiety (*Na zielonym stole*, 1993 – il. 4; *Owoce jesieni*, 1994), rozrzuca w nieładzie draperie (*Martwa natura z lampą*, 1998), nadając porządek całości za pomocą środków malarskich. W latach 90. w twórczości Szmyd-Sikory dominują zestawienia różnych odcieni zieleni kontrastujących z ciepłą ugrówą tonacją całości kompozycji (*Zielone w centrum*, 1996). Nastroju martwych natur dopełniają pogodne pejzaże emanujące świeżością jasnej wiosennej zieleni (*Chaszczki w Julinie*, 1995 – il. 5; *Sokołowianki*, 1996; *Brzegi Wisłoka*, 1999).

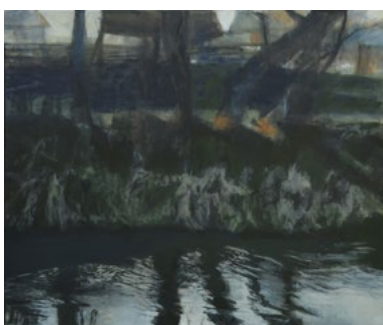

Il. 6. *Martwa natura z glinianym ptaszkiem*, 1996,
olej, płótno, 100:120 cm

Il. 7. *Z innego punktu widzenia*, 2003,
olej, płótno, 100:120 cm

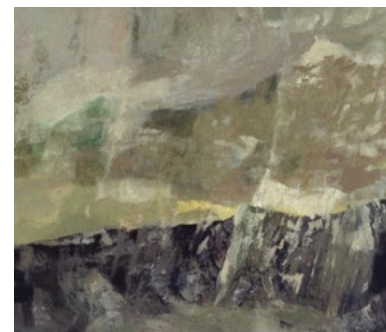
Jej martwe natury zmieniają się z początkiem nowego wieku, gdy artystka zaczyna coraz bardziej angażować się w organizację pracy Instytutu, obejmując kolejne stanowiska kierownicze. Skrzępczo roztańczone punkciki z wcześniejszych prac (*Martwa natura z glinianym ptaszkiem*, 1996 – il. 6) zastępują smugi rozbielonych barw. Kompozycje stają się bardziej oszczędne, stonowane, niekiedy nawet surowe (cykl

Il. 8. *U stóp góry Horeb III*, 2004,
olej, płótno, 100:120 cm

Z innego punktu widzenia, 2003 – il. 7), wyrazisty rysunek określa nieliczne przedmioty zestawiane z dużymi jednolitymi płaszczyznami barw (cykl *Znalezione w pracowni*, 2005). W innych pracach kształty roztopiają się w świetle i nikną pod przejrzystymi plamami połyskliwej bieli jakby artystka usiłowała odnaleźć i ukazać istotę rzeczy ukrytą w zarysach realnych przedmiotów (cykl *Z pochylenia przed Tym, który jest*, 2002). Tytuły obrazów z tego okresu potwierdzają, że w jednych pracach – surowych i oszczędnych – artystka opisuje i analizuje swoje działania, inne, te prześwietlone blaskiem, stają się modlitewnym zapisem poszukiwania obecności Boga. W tym czasie także pejzaż przestaje być tylko nostalgicznym powrotem czy miejscem odpoczynku, a staje się przestrzenią metafizycznych doznań, przybierając formy niemal abstrakcyjne przesycone świetlistą bielą (cykl *U stóp góry Horeb*, 2004 – il. 8).

W drugim dziesięcioleciu obecnego wieku, po kilkuletnim intensywnym okresie działalności na różnych polach, prof. Szmyd-Sikora otwiera nowy rozdział w swoim życiu. Następuje czas refleksji i odpoczynku, symbolicznie łączony przez nią ze zmianą siedziby Instytutu, z którym czuła się tak bardzo związana. Artystka wyjeżdża na stałe w rodzinne strony, wracając do Rzeszowa tylko w związku z prowadzeniem zajęć dydaktycznych. Dopełnieniem martwych natur *Coś się skończyło I, II* stają się pejzaże, w których wyraźnie wyznacza granice swojego nowego życia (*Brzeg przeciwny*, 2016 – il. 9; *Pół mroku*, 2016 – il. 10; *Spoza szuwarów*, 2016). Oddzielona nurtem rzeki, zagonami przyprószonego śniegiem pola, chaszczami wyrosłymi na nieużytkach spogląda z oddali na siedziby ludzkie mającące na horyzoncie, aby po chwili podjąć swoją samotną wędrówkę zatopiona we wspomnieniach, modlitwie, kontemplacji natury (cykl *W drodze na górę Karmel*, 2013). Wśród pejzaży z tego okresu przeważają obrazy zimy lub późnej jesieni, bezlistne drzewa,

Il. 9. *Brzeg przeciwny*, 2016,
olej, płótno, 100:120 cm

uschnięte rośliny niekiedy częściowo przykryte płatami śniegu (*Z południa na północ*, 2016). Życie malarki coraz bardziej zespała się z rytmem przyrody, zwiastując być może kolejny rozdział w jej biografii twórczej (*W życiu jak w przyrodzie*, 2016).

Prof. Jadwiga Szmyd-Sikora jest zaliczana do kontynuatorów koloryzmu polskiego, jej obrazy wielokrotnie analizowane pod kątem wartości plastycznych czarują i zachwycają nazywane „ogrodami światła” (T. Wiktor), kryją w sobie także opowieść o jej życiu nie tylko jako artystki. Szczerość jej malarskiej autobiografii, ciągłe dążenie do wewnętrznego rozwoju, wnikliwa autorefleksja zaszyfowana w jej martwych naturach i pejzażach pozwalają widzowi odkrywać intymny świat doświadczeń wrażliwej kobiety – człowieka niezwykle prawego i prostolinijnego, promieniującego dobrem dla wszystkich, którzy mieli możliwość się z nią zetknąć.

Il. 10. *Pół mroku*, 2016,
olej, płótno, 100:120 cm

Srebro Uniwersytetu Rzeszowskiego w Akademickich Mistrzostwach Województwa Podkarpackiego w Piłce Siatkowej Kobiet!

Gabriel Bobula

3 marca 2021 r. w hali sportowej przy ulicy Bursaki w Krośnie rozegrano Akademickie Mistrzostwa Województwa Podkarpackiego w Piłce Siatkowej Kobiet. Reprezentacja Uniwersytetu Rzeszowskiego zajęła 2 miejsce, ustępując tylko pierwszoligowej drużynie AZS Krosno.

W pierwszym meczu nasze zawodniczki rozegrały derby Rzeszowa, rywalizując z drużyną Politechniki Rzeszowskiej. W pierwszym secie fenomenalnie zwyciężyły, dając popis bezbłędnej gry w ataku i obronie. W drugim secie zawodniczki Politechniki Rzeszowskiej podjęły walkę, jednak spokój oraz opanowanie pozwoliły naszej drużynie zwyciężyć również w tej partii, zdobywając cenne 2 punkty. Kolejnym przeciwnikiem UR-u był faworyt z Krosna. Jednak zawodniczki KU AZS UR zaskoczyły przeciwnika w pierwszym secie, stawiając bardzo duży opór i przegrywając z dużo wyżej notowanym przeciwnikiem jedynie 25:19. W kolejnym secie jednak nie udało się naszej drużynie nawiązać walki i tym samym na tablicy wyników widniał wynik 2:0 dla zespołu gospodyni Mistrzostw Województwa Podkarpackiego. Ostatnim przeciwnikiem naszego zespołu była reprezentacja Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie. Ciężka

praca wykonana przez nas zespół podczas treningów w obecnym sezonie przełożyła się również na wynik tego meczu, w którym zwycięstwo 2:0 bez najmniejszego problemu uzyskała nasza reprezentacja. Najlepszą zawodniczką turnieju wybrano Monikę Głodzińską (KPU Krosno), a najlepszą rozgrywającą Wiktorię Dziadosz (UR). Wszystkim drużynom dziękujemy za udział, a tym, które awansowały do półfinałów Akademickich Mistrzostw Polski, życzymy powodzenia w dalszej walce. Skład reprezentacji AZS Uniwersytetu Rzeszowskiego: Puchalska Weronika, Chodorowska Anna, Juda Weronika, Deć Weronika, Czerwonka

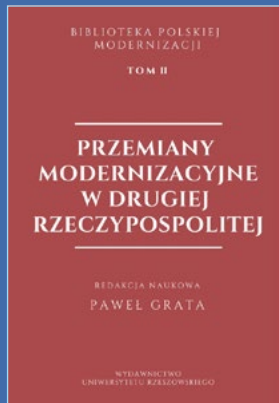
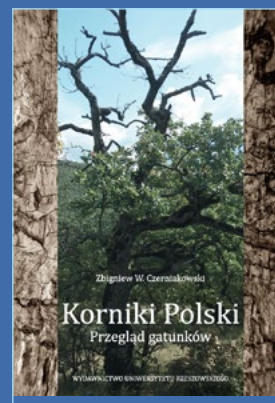
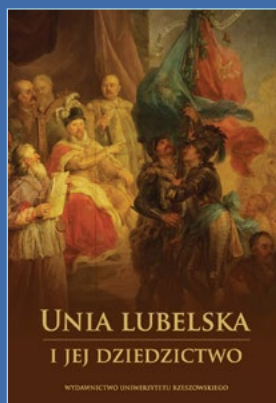
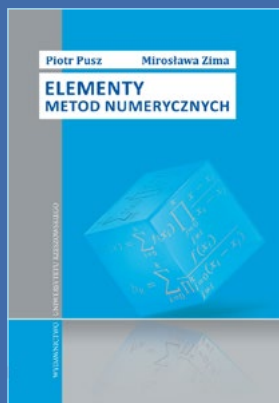
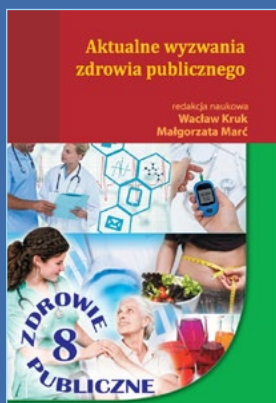
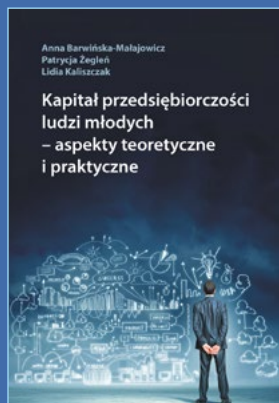
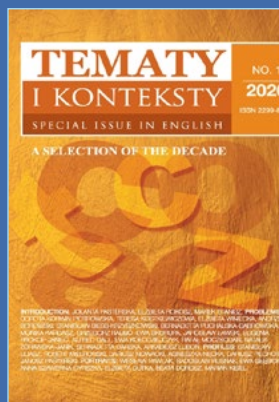
Anna, Dziadosz Wiktoria, Kuras Weronika, Olko Katarzyna, Tworek Gabriela, Szczepanik Justyna, Ważna Magda, Popowicz Paulina, Kopeć Katarzyna, Delimata Oliwia (Liberio). Trener: dr Gabriel Bobula.

Klasyfikacja końcowa Akademickich Mistrzostw Województwa Podkarpackiego:

1. Karpacka Państwowa Uczelnia w Krośnie.
2. Uniwersytet Rzeszowski.
3. Politechnika Rzeszowska.
4. Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie.

Nowości WYDAWNICZE

Prezentowane książki można nabywać, składając zamówienie pocztą elektroniczną lub bezpośrednio w Wydawnictwie (pok. 112; ul. prof. S. Pigionia 6, 35-310 Rzeszów).
Wydawnictwo UNIWERSYTETU RZESZOWSKIEGO
e-mail: wydaw@ur.edu.pl, <http://wydawnictwo.ur.edu.pl>

Uniwersytet Rzeszowski
al. T. Rejtana 16c, 35-959 Rzeszów
tel.: +48 17 872 10 00 (centrala)
ur.edu.pl